

Çin'in Nükleer Askeri Stratejisi ve Ulusal Güvenliği*

Samet YILMAZ**

Öz

Düşmana dayanılmaz zararlar verebilme kapasitesine sahip olan nükleer silahlar 1945 yılından günümüze, uluslararası politikanın temel meselelerinden biridir. 1945 yılında yalnızca ABD nükleer silahlara sahipken, bu tarihten sonra nükleer silaha sahip devletlerin sayısı artmıştır. Nükleer silaha sahip devletler, materyal kapasiteleri ve uluslararası politikadaki konumlarıyla uyumlu bir şekilde inandırıcı ve etkili bir nükleer caydırıcılık oluşturabilmek için optimal nükleer askeri stratejiyi belirlemeye çalışmışlardır. İlk nükleer denemesini 1964 yılında gerçekleştiren Çin, ulusal bütünlüğünü korumak ve güvenliğini sağlamak amacıyla hem nükleer kapasitesini arttırmaya hem de en uygun nükleer caydırıcılık stratejisini geliştirmeye gayret etmiştir. Ancak Çinli yetkililer, 1980'lerin ortalarına değin tutarlı ve müstakil bir nükleer askeri strateji geliştirememiştir. Çalışmada Çin'in nükleer askeri stratejisi ve kapasitesi, Alastair Iain Johnston tarafından işlemsel hale getirilen sınırlı caydırıcılık kavramsallaştırması çerçevesinde ele alınacaktır. Bu bağlamda nükleer caydırıcılık stratejisinin, Çin'in ulusal güvenlik meseleleri üzerindeki etkisi analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Çin Halk Cumhuriyeti, Nükleer Silahlar, Caydırıcılık, Sınırlı Caydırıcılık.

The Nuclear Military Strategy of China and Its National Security

Abstract

Nuclear weapons, with their unbearable damage capacity, have been one of the fundamental issues of international politics since 1945. In 1945, only the USA had

DOI: <http://dx.doi.org/10.17336/igusbd.68576>

* Bu çalışmanın bir kısmı, 21-22 Ekim 2015 tarihinde düzenlenen VII. Uludağ Uluslararası İlişkiler Konferansı'nda tebliğ edilmiş ve gelen eleştiriler çerçevesinde çalışma revize edilmiştir.

** Ar. Gör., Uludağ Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü,
E-posta: sametyilmaz@uludag.edu.tr

nuclear weapons but then, the number of nuclear weapon states has increased. Nuclear weapon states have tried to determine optimal nuclear military strategies in accordance with their material capacity and political situation in world politics so as to create a credible and effective nuclear deterrence. China, having made its first nuclear test in 1964, has sought for both improving its nuclear capability and making up for optimal nuclear deterrence strategy in order to secure its well-being. However, Chinese officials could not develop a coherent and exclusive nuclear military strategy until the midst of 1980s. In this paper, Chinese nuclear military strategy and capability will be handled within the framework of limited deterrence outlined by Alastair Iain Johnston. In this sense, Chinese nuclear military strategy and its effects on Chinese national security issues will be analyzed in terms of limited deterrence.

Keywords: People's Republic of China, Nuclear Weapons, Deterrence, Limited Deterrence.

Giriş

Nükleer silahlar, tahribat ve zarar verme kapasitesi açısından konvansiyonel silahlardan çok daha etkili silahlardır. Bu bakımdan nükleer silahların uluslararası politika açısından en önemli etkileri caydırıcılıktır. Soğuk Savaş döneminde nükleer silahlar süper güçler arasındaki ilişkilerde temel belirleyici unsurlardan biri olmuştur. Her iki süper güç de birbirleri üzerinde politik baskı oluşturmak amacıyla yönelik olarak nükleer kapasitelerini geliştirmiş ve kapasitelerine uygun nükleer doktrinler benimsemişlerdir. Bunun yanı sıra uluslararası sistemdeki diğer devletler, süper güçlerin nükleer tekeli ortadan kaldırmak ve uluslararası politikadaki etkinliklerini arttırmak amacıyla nükleer silahlanma faaliyetlerini hızlandırmışlardır. Bunun neticesinde nükleer silaha sahip devlet sayısı artmıştır.

Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC), 1964 Ekiminde ilk nükleer denemesini gerçekleştirerek nükleer silaha sahip devletler arasına girmiştir. ÇHC, o tarihten günümüze nükleer silahlarının etkinliğini arttırmaya yönelik politikalar izlemiştir. Ancak Çinli idareciler ilk nükleer denemenin gerçekleştiği 1964 yılından 1980'lerin ortalarına değin tutarlı bir nükleer askeri strateji ya da doktrin geliştirememişlerdir. Mao'nun ölümü sonrasında uluslararası politikaya daha fazla entegre olmaya başlayan ÇHC'nde 1980'lerin ortalarından itibaren nükleer silahların operasyonel kullanıma ilişkin doktriner önermeler ortaya çıkmaya başlamıştır.

Çalışmada, ÇHC'nin nükleer askeri stratejisi ve bu stratejinin politik/askeri sonuçları üzerinde durulacaktır. ÇHC'nin nükleer askeri stratejisi 1964'ten günümüze değin farklı süreçlerden etkilenmiştir. Nükleer ve konvansiyonel silahların niteliği ve niceliği değıştikçe, ÇHC içerisinde nükleer silahlara yönelik çeşitli strateji önermeleri ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra, ÇHC'nin ulusal kapasitesi arttıkça ve uluslararası sistemdeki konumu değıştikçe nükleer silahların fonksiyonu ve politik etkileri dönüşüme uğramıştır. 1995 yılından itibaren yayımlanmaya başlanan ve Çin'in ulusal güvenlik algısı ile politikalarının ortaya konduğu Beyaz Kitaplarda (White Paper) Çin'in nükleer duruşu ve politikası resmi olarak duyurulmaya başlanmıştır.

Çin'in nükleer askeri stratejisine ilişkin önermelerden Alastair Iain Johnston tarafından işlemsel hale getirilen "sınırlı caydırıcılık" (limited deterence) kavramı referans alınacaktır. Sınırlı caydırıcılık kavramsallaştırmasının temel unsurları çerçevesinde Çin'in mevcut nükleer kapasitesinin nükleer caydırıcılık açısından ortaya çıkardığı askeri ve politik sonuçlar analiz edilecektir. İlk olarak sınırlı caydırıcılık kavramsallaştırmasının temel unsurları ve Çinli yetkililerin nükleer silahlara yönelik algısı, Çin'in askeri stratejilerinin geçirdiği dönüşüm bağlamında ortaya konacaktır. İlk nükleer denemenin gerçekleştiği 1964 yılından 1980'lere değin nükleer silahları yalnızca politik bir baskı aracı olarak değerlendiren Çinli yetkililer, 1980'lerle birlikte nükleer silahları askeri stratejilere eklemeye başlamışlardır. İkinci olarak, Çin'in Beyaz Kitaplarda belirtilen nükleer duruşunun niteliği ve mevcut nükleer ve konvansiyonel kapasitesi sınırlı caydırıcılık etkisi bağlamında analiz edilecektir. Son olarak Çin'in nükleer doktrininin ulusal güvenlik meseleleri bağlamında olası politik sonuçlarına değinilecektir.

Nükleer Silahlar ve Sınırlı Caydırıcılık Kavramı

1945 yılında Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan atom bombalarıyla birlikte uluslararası politikanın temel meselelerinden biri haline gelen nükleer silahlar, sebep oldukları yıkım ve zararlar sebebiyle bu tarihten sonra devletlerin temel güvenlik meselelerinden biri olmuş ve nükleer silaha sahip devletlerin askeri doktrinlerine eklenmiştir. Belirtilen tarihte yalnızca ABD nükleer silahlara sahipken, daha sonraki dönemde Sovyetler Birliği, İngiltere, Fransa, Çin, Hindistan, Pakistan ve son olarak da Kuzey Kore nükleer silah denemelerini gerçekleştirmişlerdir. Bu devletler haricinde İsrail'in de nükleer silahlara sahip olduğu bilinmektedir.

Silahlanma devletlerin ulusal güvenliklerini sağlamak ve çıkarlarını gerçekleştirmek için başvurduğu en temel stratejilerden biridir. Devletler, güvenliklerini sağlamak, rakip devletlerin kendilerine saldırmasını engellemek ya da savaş alanında kesin ve hızlı zaferler kazanabilmek gibi amaçlarla silah kapasitelerini arttırmaya çalışırlar ve bu hedeflere uygun askeri stratejiler benimserler. Nükleer silahlar da bu çerçevede değerlendirilebilir. Devletler, ulusal bütünlüklerini ve bağımsızlıklarını tehdit eden unsurlara karşı güvenliklerini sağlamak, uluslararası politikada prestij kazanmak ya da kimlik edinmek ve ulusal politikada ortaya çıkan muhalefete karşı rejim devamlılığını sağlamak gibi amaçlarla nükleer silah elde etmeye çalışırlar.¹ Bununla birlikte, devletlerin amaçları ne olursa olsun tahribat güçleri açısından değerlendirildiğinde nükleer silahlar bir caydırıcılık etkisi ortaya çıkarmaktadır. Zira nükleer silahların tahribat gücü düşmana dayanılmaz zararlar verilebilmesini olanaklı kılmaktadır. Bu durum devletlerin güç kullanarak ya da güç kullanma tehdidinde başvurarak çıkarlarını gerçekleştirme olasılıklarını azaltmıştır.²

En temel anlamıyla caydırıcılık, taraflardan birinin diğer bir tarafın, kendisinin istemediği bir davranışta bulunmasını zarar verme tehdidiyle engellemesidir.³ Başka bir deyişle caydırıcılık, istenmeyen bir durumun ortaya çıkmasını engellemek için tehdidin manipüle edilmesi anlamına gelmektedir: “Caydırma, var olan ve kabul edilemeyecek bir karşı güç kullanma tehdidi algısının ortaya çıkardığı bir durumdur.”⁴ Bir devlet başka bir devleti, şayet belli bir davranışta bulunursa kayıplarının kazançtan daha fazla olacağına inandırarak o devletin belirli bir eylemde bulunmasını engellemektedir.⁵ Caydırıcılık için güçlü bir askeri kapasiteye sahip olmanın yanı sıra, olası bir saldırı durumunda karşı-saldırıda bulunma iradesinin var olduğunun gösterilmesi gerekmektedir.⁶ Ayrıca taraflar, atacakları her adımda fayda-maliyet analizi yapan rasyonel karar alıcılar tarafından yönetilmelidir.⁷

¹ Bu hususta bkz. Scott D. Sagan, “Why Do States Build Nuclear Weapons Three Models in Search of a Bomb”, *International Security*, Cilt 21, No 3, Winter 1996-1997, s. 54-86.

² Robert Powel, **Nuclear Deterrence Theory The Search for Credibility**, Cambridge University Press, New York, 1990, s. 1.

³ Patrick M. Morgan, **Deterrence Now**, Cambridge University Press, New York, 2003, s.1.

⁴ Aynı yer

⁵ Powel, a.g.e., s. 7.

⁶ Morgan, a.g.e., s. 4.

⁷ Faruk Sönmezoglu, **Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi**, 5. bs., Der Yayınları, İstanbul, 2012, s. 551.

Devletler, uluslararası politikadaki konumlarına ve yaratmak istedikleri caydırıcılık etkisine uygun nükleer doktrinler benimserler. Patrick Morgan'ın da belirttiği gibi, bir devletin caydırıcılık stratejisi askeri bir kavramdır ve o devletin tercih ettiği caydırma duruşunu ortaya koymaktadır. Caydırıcılık kuramı ya da duruşu ise devletlerin askeri stratejisinin dayandığı temel unsurları ortaya koymaktadır.⁸ Bu çerçevede devletler, caydırıcılık politikalarına uygun nükleer askeri stratejiler benimserler. Stratejik ya da askeri doktrinler devletlerin güvenliklerini sağlamaya yönelik yol haritaları olarak tanımlanabilir. Askeri doktrinlerin en temel amacı askeri, ekonomik, coğrafi unsurları ve düşman algılarını dikkate alarak, devletlerin sahipliklerini korumak ve bunların bekasını sağlamaktır.⁹ Bu çerçevede şekillenen askeri doktrinler, üst düzey komutanlara ve onların astlarına entelektüel bir alt yapı sağlarlar.¹⁰

Nükleer silahların operasyonel anlamda nasıl kullanılacağına ilişkin çeşitli stratejiler vardır¹¹ ve nükleer silahlara sahip her devlet uluslararası sistemdeki konumu ile maddi kapasitesine uygun nükleer doktrinler benimsemektedir. 1964 yılında ilk nükleer denemesini gerçekleştiren Çin bağlamında bu stratejilerden biri Alastair Iain Johnston tarafından çerçevesi çizilen "sınırlı caydırıcılık" kavramsallaştırmasıdır. Johnson'a göre Mao'dan itibaren Çinli liderler, nükleer silahların uluslararası politikadaki etkisini büyük bir dikkatle takip etmektedir. Özellikle Deng döneminde, nükleer silahların hem uluslararası alanda prestij sağlamak hem de askeri gücün gelişimi açısından kritik bir role sahip olduğu konusunda Çinli yönetici elitler arasında bir konsensüs oluşmuştur. Diğer yandan Çinli stratejistler, nükleer silahların politik bir araç olarak kullanılabilmesi için uygun bir nükleer askeri stratejinin benimsenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.¹²

Johnson, sınırlı caydırıcılık kavramının 1987 gibi erken bir tarihte ortaya çıktığını ileri sürmektedir.¹³ Buna göre Çinli stratejistler, caydırıcılık stratejisine yönelik olarak bir spektrum oluşturmuşlardır. Bu

⁸ Morgan, a.g.e., s. 8.

⁹ Barry R. Posen, **Sources of Military Doctrine France, Britain and Germany Between World Wars**, Cornell University Press, New York, 1984, s. 14-24.

¹⁰ Bert Chapman, **Military Doctrine: A Reference Handbook**, Praeger Press, California, 2009, s. 1-2.

¹¹ Bu hususta bkz. Sönmezoğlu, a.g.e., s. 554-563.

¹² Alastair Iain Johnston, "China's New Old Thinking The Concept of Limited Deterrence", *International Security*, Winter 1995-1996, Cilt. 20, No 3, s. 8-16.

¹³ Johnston, a.g.m., s. 19.

spektrum içerisinde sınırlı caydırıcılık, minimum ve maksimum caydırıcılığın arasında bir yerdedir.¹⁴ Minimum caydırıcılık az sayıda nükleer silahlara sahip olmayı ve ilk vuruş sonrasında düşmana ikinci vuruşta bulunmayı gerektirirken, maksimum caydırıcılık ABD ile SSCB/Rusya'nın stratejisidir ve çok sayıda nükleer silaha sahip olmayı gerektirmektedir.¹⁵ Sınırlı caydırıcılık ise konvansiyonel, cephe ve stratejik nükleer savaşı caydırabilmek ve nükleer savaş sırasında tırmanmayı baskı altına alabilmek için yeterli kapasiteye sahip olmayı gerektirmektedir.¹⁶ Bu durum düşmana her seviyede cevap verebilme yeteneğine sahip olma anlamına gelmektedir. Bu bakımdan kavram minimum caydırıcılıktan öte bir stratejiyi yansıtmaktadır.¹⁷

Sınırlı caydırıcılık kavramı “karşılıklı olarak nükleer caydırıcılığın gerçekleşmesini sağlayan en az sayıdaki nükleer silaha sahip olmak”¹⁸ olarak tanımlanabilecek olan minimum caydırıcılıktan farklı bir stratejiye işaret etmektedir. Minimum caydırıcılıkta düşmana ikinci vuruşta bulunabilecek kapasiteye sahip olmak temel hedefken, sınırlı caydırıcılıkta temel hedef hem konvansiyonel hem de nükleer savaşları engellemek ve tırmanmayı baskı altına alarak politik sonuçlar elde etmektir.¹⁹ Bununla birlikte sınırlı caydırıcılık, karşı tarafla ya da taraflarla birebir denklik anlamına gelmemektedir. Kabul edilebilir ve gerçekçi bir kapasite, karşı-kuvvet ve karşı-değerde zarar verebilmek için yeterlidir.²⁰ Sınırlı caydırıcılığı sürdürebilmek için gerekli olan unsurlar şunlardır:

- Daha isabetli, muhafazalı (survivable), etki edebilir kıtalararası balistik füzelere (ICBMs) sahip olmak,
- Misilleme gücü olarak deniz altından atılan balistik füzeler (SLBMs) geliştirmek,
- Savaş zamanında kullanılmak üzere taktik ve cephe nükleer silahlara sahip olmak ve tırmanmayı baskılamak,
- Kilit askeri merkezleri ve ulusal servisleri korumak,
- Uzay-tabanlı erken uyarı ve komuta sistemleri geliştirmek,

¹⁴ Johnston, a.g.m., s. 18.

¹⁵ Aynı yer

¹⁶ Johnston, a.g.m., s. 19.

¹⁷ Johnston, a.g.m., s. 20.

¹⁸ Barry Nalebuff, “Minimal Nuclear Deterrence”, *The Journal of Conflict Resolution*, Sep. 1988, Cilt 32, No 3, s. 416.

¹⁹ Johnston, a.g.m., s. 12.

²⁰ Savita Pande, “Chinese nuclear doctrine”, *Strategic Analysis*, 2000, Cilt 23, No 23, s. 2020.

- Düşmanın uydu sistemlerini vurabilmek için uydu-savar sistemlerine (ASATs) sahip olmak.²¹

Sınırlı caydırıcılık sınırlı bir muharip güce sahip olmaya, düşmana her seviyede cevap vermeye, tırmanmayı kontrol etmeye ve düşmanın zafer kazanmasını engellemeye dayalı bir stratejidir. Bu strateji konvansiyonel ve nükleer silahların, yüksek teknolojik koşullarda bir arada değerlendirilmesine bağlıdır. Bu durum özellikle teknolojik yeniliklerin uzun-menzilli silahlarla bir araya getirilmesi açısından önemlidir.

Johnston, sınırlı caydırıcılık tartışmasının ortaya çıktığı dönemde Çin'in böyle bir stratejiyi uygulayabilecek askeri kapasiteye sahip olmadığını belirtmektedir. Gerçekten de sınırlı caydırıcılık kapasitesine sahip olmak için yukarıda belirtilen unsurlar dikkate alındığında, Çin'in nükleer denemesini gerçekleştirdiği dönemlerde böyle bir kapasiteye sahip olması olası değildir. Bununla birlikte Çin, 1990 sonrası dönemde askeri modernizasyon sürecini hızlandırmış ve bu çerçevede nükleer silahların gönderme yeteneğini artırmıştır. Sınırlı caydırıcılık bağlamında günümüzdeki nükleer doktrinini ve gönderme kapasitesini ele almadan önce Çin'in nükleer silahlara ilişkin algısını ve bunların askeri stratejiler içerisindeki konumunu ele almak yerinde olacaktır.

Çin'in Nükleer Silahlara Yönelik Algısı ve İlk Nükleer Denemesi

1927-1949 yılları arasında gerçekleşen milliyetçiler ve komünistler arasındaki Çin İç Savaşı, 1949 yılında Mao'nun tüm ülkede iktidarı ele almasıyla birlikte sona ermiş ve aynı yıl ÇHC kurulmuştur. Mao liderliğindeki ÇHC, II. Dünya Savaşı sonrası dönemde ortaya çıkan iki kutuplu sistem içerisinde Sovyet yanlısı bir tutum benimsemiş ve Sovyet Cumhuriyetlerinden biri olmamakla birlikte sosyalist kamp içerisinde yer almıştır. II. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan iki kutuplu uluslararası sistemde ÇHC'nin diplomatik stratejisi, "bir tarafa yaslan" (lean to one side) kavramsallaştırmasıyla açıklanabilir.²² Bu politikanın temel amacı, Çin Komünist Partisi'nin (ÇKP) devrimci politikasını SSCB tarafından önderliği yapılan sosyalist hareketlere bağlamaktır. Bir tarafa yaslan yaklaşımı Mao ve ekibinin, Batılı emperyalist

²¹ Aynı yer. Johnston, a.g.m., s. 23-31.

²² Mingquan Zhu, "The evolution of China's Nuclear Nonproliferation Policy", *The Nonproliferation Review*, Cilt 4, No 2, Winter 1997, s. 40.

devletlerin Çin'e müdahale edeceği endişesi merkezlidir.²³ ÇKP'ne göre ABD emperyalist bir devlettir ve Çin'e komşu bölgelerde yayılmacı bir politika izlemekteydi.²⁴ Bu bakımdan Güneydoğu Asya'nın devrimci hareketleri desteklenmeliydi.²⁵

Sayfa/Page | 158

İGÜSBD
Cilt: 3 Sayı: 1
Nisan /
April 2016

Bu dönemde ÇHC'nin nükleer silahlara sahip olma yönünde bir politikasının olduğu gösteren herhangi bir veri yoktur. Zira ÇKP liderleri, nükleer silahların savaşlar üzerinde herhangi bir belirleyiciliği olmadığını dile getirmekteydi. Nitekim Mao Zedung Hiroşima'nın ve Nagazaki'nin bombalanmasından sonra, "Atom bombası savaşların kaderini belirleyebilir mi?" sorusuna "Hayır yapamazlar." şeklinde cevap verirken, şunu da eklemiştir:

*"Bizim bazı yoldaşlarımız da atom bombasının çok güçlü olduğuna inanıyorlar; bu büyük bir hatadır. Yoldaşlarımızı atom bombasının mucizevi bir şey olduğuna inandıran şey nedir? Burjuva etkisi... Bu yoldaşlar sıklıkla burjuva dünya görüşüne ve metodolojisine bağlıdır."*²⁶

Bu dönemde Çin'in nükleer silahlara yönelik algısı uluslararası sistemdeki ideolojik unsurlar temelinde şekillenmiştir. Buna göre nükleer silahlar ABD tarafından insanları korkutmak amacıyla kullanılan bir araçtır ve savaşların nihai sonucunu belirleyen unsur silahlar değil insanlardır.²⁷ Çinli liderlerin nükleer silahlara ilişkin bu yaklaşımlarının temelinde 1949 yılı sonrasında ÇHC'nin bağlı olduğu askeri doktrinin belirleyici olduğu ileri sürülebilir.²⁸ Bu dönemde ÇHC'nin askeri stratejisi "Halk Savaşı" doktrinine dayanmaktaydı. Daha güçlü düşmanlarla karşılaşıldığına ilişkin bir varsayım temelinde oluşturulan Halk Savaşı doktrini, klasik geri çekilme stratejisini kendisine referans almaktaydı. Düşman büyük topraklara çekilecek ve birlikler daha geniş alanlara yayılacaktı. Halk Savaşı, kitlelerin devrimci duygularının teşvik edilmesi stratejisine bağlıydı ve bu enerji askeri ve politik

²³ Chen Jian, **Mao's China and the Cold War**, The University of North Carolina Press, North Caroline, 2001, s. 40-48.

²⁴ Jian, a.g.e., s. 87.

²⁵ MLM Revolutionary Study Group in the U.S., "Chinese Foreign Policy during the Maoist Era and its Lessons for Today", <http://www.marxists.org/history/erol/ncm-5/cpc-policy.pdf> January 2007, (Erişim tarihi 15.10.2014), s. 4.

²⁶ William R. Harris, "Chinese Nuclear Doctrine The Decade Prior to Weapons Development (1945-1955)", *The China Quarterly*, No 21, January-March 1965, s. 88.

²⁷ Zhu, a.g.m., s. 41.

²⁸ Jeffrey Lewis, "Chinese Views of Nuclear Weapons", *Adelphi Series*, Cilt 54, No 446, 2014, s. 16.

doktrinlere aktarılıyordu. Temel askeri hedef toprak elde etmek değil, kitlelerin mobilize edilmesi için zaman kazanmak ve onların dayanıklılığını arttırmaktı. Böylece düşman güçlerinin morali bozulacak ve bunlar askeri üstünlüğe sahip olduğu inancını terk edeceklerdi. Bu doktrin düşman güçlerinin, Çin'in askeri güçlerinden daha fazla kapasiteye sahip olduğu varsayımına dayanmaktaydı ve bu bakımdan Çin, savaşın başında kesin zafer kazanmaktan kaçınmalıydı.²⁹ Mao bu stratejiyi şu şekilde formüle etmiştir: *"Düşman ilerler, biz geri çekiliriz. Düşman ilerler, biz taciz ederiz. Düşman geri çekilir biz takip ederiz."*³⁰

ÇHC'nin nükleer silahlara yönelik bu yaklaşımı Kore Savaşı'nın patlak vermesi neticesinde değişmeye başlamıştır. Kore Savaşı'nda ABD ile doğrudan karşı karşıya gelen Çinli yetkililer, nükleer silahların, özellikle taktik nükleer silahların, savaşlardaki öneminin farkına varmışlardır. Öyle ki savaş sonrasında Çin ile SSCB arasında 1955 yılında nükleer silahlara ilişkin bir andlaşma imzalanmıştır.³¹ İkinci olarak, 1952 yılında termonükleer silahların geliştirilmesi, Pekin'in nükleer silahların tahribat gücü konusundaki değerlendirmesini değiştirmiş ve sürpriz stratejik saldırının önemini anlamasını sağlamıştır. Bu unsurlar Pekin'in modern savaşların etkilerinin anlamasını da beraberinde getirmiştir.³²

Bu süreci hızlandıran diğer bir unsur da Çin-Sovyet ilişkilerinin 1950'lerin sonuna doğru bozulmaya başlamasıdır. Bu durumun en temel sebebi Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 20. Kongresi'dir. Bu Kongrede Kruşçev, ulusal politikadaki siyasi suçların ve dış politikadaki hataların sorumlusu olarak Stalin'i göstermiştir. Bunun yanı sıra Kruşçev, kapitalist devletlerle barış içinde bir arada var olmayı işaret etmiş ve sosyalizme ulaşmada farklı yolların olabileceğini açıklamıştır.³³ Kruşçev'in SSCB'ndeki siyasi tutuklamaların ve dış politikadaki hataların sorumlusu olarak Stalin'i göstermesi, de-Stalinizasyon anlamına gelmekteydi. De-Stalinizasyon, Mao'nun ulusal politikadaki pozisyonunu tehdit etmekteydi. Diğer yandan ABD ile barış içerisinde bir arada var olma politikası ya da söylemi de Çin-

²⁹ Pande, a.g.m., s. 2012.

³⁰ Pande, a.g.m., s. 2013.

³¹ Andlaşmaya göre SSCB, deneysel reaktör için Çin'e destek verecek ve Çinli öğrenciler Sovyetlerde eğitim alabilecekti. Bkz. Michael S. Minor, "China's Nuclear Development Program", *Asian Survey*, Cilt 16, No 6, June 1976, s. 571.

³² Harris, a.g.m., s. 91.

³³ Robert J. McMahon, **The Cold War A Very Short Introduction**, The Oxford University Press, New York, 2003, s. 111-114.

Sovyet ittifakının rasyonel temellerini tedricen zayıflatmıştır. Çin, ilk etapta yumuşamanın Tayvan meselesinde çözüme yol açacağını düşündü ancak bu böyle olmamıştır. Nitekim 1957 yılında ABD, Tayvan'ı nükleer silahlandırma planını gündeme getirmiştir. 20. Parti Kongresi, SSCB ile Çin arasındaki diğer sorunların da tetikleyicisi olmuştur.³⁴

SSCB ile Çin arasındaki ilişkilerin bozulması Çin'in kendi güvenliğine yönelik olarak nükleer faaliyetlerini hızlandırmasını beraberinde getirmiştir. Öyle ki iki ülke arasında imzalanan 1957 Nükleer Andlaşması'nın³⁵ uygulanması, iki devlet arasındaki ilişkiler bozulunca 1960 yılında durdurulmuştur.³⁶ Bu tarihten sonra Çin kendi kaynaklarına dayanarak nükleer faaliyetlerini devam ettirmiş ve 16 Ekim 1964 tarihinde gerçekleştirdiği ilk nükleer denemeyle nükleer devletler kulübüne dâhil olmuştur. Bu tarihten sonra nükleer silahlar tedricen Çin'in askeri stratejilerine eklenmiştir.

Nükleer Silahların Çin'in Askeri Stratejisindeki Yeri

ÇHC, iki blok liderinden uzaklaştığı bir dönemde nükleer silah denemesini gerçekleştirmiştir. Buna göre nükleer silahlar ÇHC güvenliği açısından gereklidir ve nükleer silahların geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan ÇHC, 1964-70 yılları arasında 10 nükleer silah denemesi gerçekleştirmiştir. Bunların son 6'sı termonükleer silahtır.³⁷ Ayrıca Çinli yetkililer kıtalararası balistik füze yapım çalışmalarını da başlatmışlardır.³⁸ Bununla birlikte ÇHC'nin müstakil bir nükleer askeri stratejisinin olduğunu söylemek güçtür. Bunun yerine Çinli idareciler askeri stratejiler içerisinde nükleer silahlara yer vermiştir. Bu durum 1980'lerin sonuna değin bu şekilde devam etmiştir.

Daha önce de belirtildiği gibi Kore Savaşı öncesinde Çinli idareciler, kapitalist devletlerin nükleer silahları halklar üzerinde bir baskı aracı olarak kullandıklarını iddia etmekteydiler. Bu dönemde Çin'in askeri stratejisi Halk

³⁴ Çin-Sovyet ayrışması hakkında detaylı bilgi için bkz. Lorenz M. Lüthi, **The Sino-Soviet Split: Cold War in the Communist World**, Princeton University Press, New Jersey, 2008, s. 46-245.

³⁵ Bu andlaşmaya göre 1959 yılına kadar Sovyet Rusya, Sovyet modeli atom bombası ve bombanın yapımına ilişkin ilgili datayı Çin'e verecekti. Lüthi, a.g.e., s. 74.

³⁶ Minor, a.g.m., s. 572

³⁷ Alice Langley Hsieh, "China's Nuclear-Missile Programme Regional or Intercontinental", *The China Quarterly*, No 45, Jan.-Mar. 1971, s. 87.

³⁸ Bkz. Hsieh, a.g.m., s. 91.

Savaşı doktrinine dayanmaktaydı. Ancak Kore Savaşı sonrasında bu strateji askeri yetkililer tarafından eleştirilmeye başlanmıştır.³⁹ Bu husustaki en etkili eleştiri General Su Yu tarafından yapılmıştır. Su Yu'ya göre Çin modern savaş tekniklerini geliştirmek durumundaydı. Bu bakımdan Su Yu "Modern Koşullarda Halk Savaşı" terimini ortaya atmış ve yeni teknolojilerle birlikte taktik silahların bir araya getirilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.⁴⁰ Bu doktrin 1970'lere kadar yürürlükte kalmıştır. Modern Koşullarda Halk Savaşı doktrininin Halk Savaşı'ndan en önemli farkı, savunmadan savaşların kazanılması stratejisine geçilmesidir. Çin'in nükleer silah elde ettiği ilk dönemde nükleer silahlar savunma amacıyla düşünülmüştür. Ancak daha sonraları ikinci vuruş kapasitesi politikaların arasına dâhil olmuş ve Çin'in yeni doktrinini "güçlü kitle desteğiyle nükleer caydırıcılık" olarak kavramsallaştırmıştır.⁴¹

Bu doktrin sonrasında Çin güvenlik stratejisi, Amiral Liu Huaqing tarafından çerçevesi çizilen "Kıyıda Uzakta Savunma" (Offshore Defence) stratejisini referans almıştır. Bu stratejinin en temel unsuru "Aktif Savunma" (Active Defence) kavramıdır.⁴² Liu'ya göre Modern Koşullarda Halk Savaşı iki unsurdan oluşmaktaydı: Konvansiyonel ve minimum nükleer savunma. Düşmanın içerlere çekilip çekilemeyeceği daha çok düşman güçleriyle Çin güçleri arasındaki dengeye bağlıydı. Minimum nükleer caydırıcılığın etkisi çok sınırlıydı. Öncelikli hedef düşmanın nükleer saldırısını caydırmaktı. Şayet bu olmazsa nükleer misillemede bulunulmalıydı. Aktif Savunma stratejisi, Çin'in etrafındaki zayıf devletlere karşı sınırlı bir teknolojik üstünlük stratejisine dayanmaktaydı ki bu husus özellikle deniz gücü açısından gerekliydi. Bu stratejinin tamamlayıcı bir unsuru olarak Çin'in etrafında, ada bölgelerinde ve denizlerde bir savunma kalkanı oluşturmak gerekmektedir. Çin, Aktif Savunma stratejisini desteklemek için gerekli olan yüksek teknolojik silahları geliştirmeliydi.⁴³ Bu doktrin temelde şunlardır:

- ÇHC, ilk saldıran taraf olmayacaktır ve mümkün olduğunca sorunların barışçıl yollardan çözülmesine çaba harcayacaktır.
- Savaşlar, politik ya da askeri olarak caydırılmaya çalışılacaktır.

³⁹ Hsieh, a.g.m., s. 85. Robert S. Wang, "China's Evolving Strategic Doctrines", *Asian Survey*, Cilt 24, No 10, Oct. 1984, s. 1044.

⁴⁰ Pande, a.g.m., s. 2004.

⁴¹ Aynı yer

⁴² Pande, a.g.m., s. 2005.

⁴³ Aynı yer

- Herhangi bir saldırıya karşı cevap verilecektir ve düşmanın askeri güçleri hedef alınacaktır.
- ÇHC, nükleer silahları ilk kullanan taraf olmayacaktır ve bunları kullanma tehdidinde bulunmayacaktır.⁴⁴

Aktif Savunma stratejisi, Modern Koşullarda Halk Savaşı'nın ofansif bir yorumu olarak değerlendirilebilir. Bu strateji baskı (coercion) kavramını bünyesinde barındırmaktadır. Buna göre ÇHC, düşmanın saldırıda bulunmasını engellemek için kesin ve hızlı zafer kazanma kapasitesine sahip olmalıdır. Bu unsurlar "İleri Teknoloji Koşullarında Sınırlı Yerel Savaşlar" doktrininin temel kavramları olarak değerlendirilmiş ve doktrin şu varsayımı kendisine referans almıştır: "*Çin yakın gelecekte düşük yoğunlukta savaşlarla karşı karşıya kalabilir ve bu savaşlarda Çin'in periferisinde güçlenen devletler yer alabilir.*"⁴⁵ Bu düşük yoğunlukta savaşlar, enformasyon teknolojilerinin yoğun olarak kullanıldığı, kısa süreli ve sınırlı bir alanda gerçekleşecek savaşlardır. ÇHC, kendi askeri gücünü bu yönde geliştirmelidir. Bu doktrin 1993 sonrası dönemde Halk Kurtuluş Ordusu'nun (PLA) resmi doktrini olmuş ve Aktif Savunma doktrininin operasyonel boyutunu oluşturmuştur.⁴⁶

Çin'in Aktif Savunma stratejisi, düşman saldırısını pasif bir şekilde beklemek anlamına gelmemektedir. Nitekim PLA Ulusal Savunma Akademisi tarafından hazırlanan Askeri Strateji Bilimi dergisinin 2005 yılındaki raporunda, yüksek teknolojik koşullarda savunma durumunda olan taraf için düşman saldırdıktan sonra üstünlük sağlama stratejisinin, düşmanın ilk olarak eylemde bulunmasını pasif bir şekilde beklemek anlamına gelmediği belirtilmiştir. Bu çerçevede Çin, ulusal güvenliğini korumak amacıyla düşmanı eylemde bulunmaktan caydırmaya yönelik askeri politikalar benimsemelidir.⁴⁷ Nükleer silahlar da Çin'in bu aktif savunma stratejisi çerçevesinde değerlendirilmelidir.

⁴⁴ Anthony H. Cordesman, "Chinese Strategy and Military Power in 2014 Chinese, Japanese, Korean, Taiwanese, and US Perspectives", CSIS, http://csis.org/files/publication/141110_Cordesman_ChineseStratMilPower2014_Web.pdf (e.t. 19.02.2015), s. 121.

⁴⁵ Pande, a.g.m., s. 2016.

⁴⁶ Cordesman, a.g.r., s. 121.

⁴⁷ Richard D. Fisher Jr., **China's Military Modernization Building for Regional and Global Reach**, Praeger Security International, New York, 2008, s. 69.

Çin'in Nükleer Doktrini

ÇHC nükleer silahlar konusunda yavaş bir gelişim göstermiştir. Bu durum yalnızca nükleer silah teknolojisinde değil, operasyonel anlamda da kendisini göstermiştir. Fravel M. Taylor ve Evan S. Medeiros bu durumun sebepleri olarak iki hususun altını çizmektedir. Bunlardan ilki fikirsel noktada liderlerin nükleer silahlar üzerindeki etkisidir. Özellikle Mao ve Deng'in fikirleri Çin'in nükleer stratejisi üzerinde oldukça etkili olmuştur. Her iki lider de nükleer silahları bir baskı aracı olarak değerlendirmiştir. Onlara göre nükleer silahlar savaşların kazanılması ya da askeri hedeflerin gerçekleştirilmesi için bir araç değildir. Her iki lider de az sayıdaki muhafazalı nükleer silahın misilleme ve düşmana dayanılmaz zarar vermek için yeterli olduğunu ileri sürmüşlerdir.⁴⁸ İkinci husus ise PLA'nın nükleer strateji ile operasyonel doktrin geliştirme yeteneğindeki organizasyonel ve politik yetersizlikleridir. Kültür devriminin bir sonucu olarak PLA, ilk nükleer denemenin yapıldığı tarihten 20 yıl sonra bile hala nükleer silahlar konusunda yeterli derecede tecrübe ve bilgiye sahip değildir. Bu bakımdan ordu, ancak 1980'lerin ortalarından itibaren bir nükleer strateji ve operasyonel doktrin geliştirmeye başlayabilmiştir.⁴⁹

Belirtilen dönemlerde her ne kadar Çin'in nükleer silahlar konusunda resmi bir stratejisi olmasa da 1980'lerden itibaren nükleer caydırıcılık stratejisine ilişkin olarak çeşitli açıklamalar yapılmış ve bu hususta çeşitli raporlar hazırlanmıştır. İkinci nesil Çinli liderler arasında olan Ulusal Savunma, Bilim ve Teknoloji Konseyi Başkanı General Zhang Aiping 1981 yılında yaptığı açıklamada Çin'in nükleer silahlar konusundaki duruşunu şu şekilde belirtmiştir:

*"Donanmaya ait nükleer denizaltılarını da kapsayan stratejik silahlara gelince, bizim temel hedefimiz kesin bir geri vuruşa sahip olmaktır. Elbette bu durum düşmanla sayısal olarak bir kıyaslama ve ayrıca kesinlikle ilgili değildir. Önemli olan operasyonel kullanıma hazır nükleer silahlara sahip olmaktır. Bizim bu silahların muhafazasını güçlendirmemiz ve düşman bize saldırıldığında ona karşı saldırıda bulunabilmek için hazırlanma zamanını kısaltmamız gerekmektedir."*⁵⁰

⁴⁸ Fravel M. Taylor ve Evan S. Medeiros, "China's Search for Assured Retaliation: The Evolution of Chinese Nuclear Strategy and Force Structure", *International Security*, Cilt 35, No. 2, 2011, s. 51.

⁴⁹ Taylor ve Medeiros, a.g.m., s. 52.

⁵⁰ Taylor ve Medeiros, a.g.m., s. 65.

Benzer şekilde Askeri Bilimler Akademisi Strateji Dairesi tarafından hazırlanan raporda (1987), Stratejik Füze Kuvvetleri'nin (Strategic Missile Forces) görev ve sorumlulukları şu şekilde belirtilmiştir:

Sayfa/Page | 164

İGÜSBD
Cilt: 3 Sayı: 1
Nisan /
April 2016

“İkinci vuruş kapasitesi genel politikası temelinde gelecekteki bir nükleer saldırı, düşmanın sürpriz nükleer saldırısından sonra gerçekleştirilecek nükleer bir karşı-atakla gerçekleştirilecektir. İlk nükleer karşı atak derhal gerçekleştirilmelidir; yani biz hızlı bir şekilde eyleme geçmeliyiz ve düşmanın füzesi gelirken ancak henüz patlamamışken karşı bir nükleer atak gerçekleştirmeliyiz.”⁵¹

Bu örneklerden de görülebileceği gibi, 1964 yılındaki nükleer silah denemesi sonrasında tutarlı bir nükleer askeri stratejisi olmayan ÇHC'nde, nükleer silahların fonksiyonuna ilişkin müstakil doktriner önermeler ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu durumun ortaya çıkmasında Çin'in dünya politikasındaki konumun etkili olduğu ileri sürülebilir. Hongxun Hua'nın belirttiği gibi, dünya devrimi temeline dayanan bir dış politika benimseyen Mao idaresi altındaki Çin, iki süper gücün de düşman olduğu tek ülke konumunda olmuştur. Mao'nun ilkelerini izlemek için Çin'in güvenlik çıkarları ihmal edilmiş ve Çin ciddi bir nükleer saldırı tehdidi altında kalmıştır.⁵² 1977'de iktidara gelen Deng Xiaoping ise Çin'in dünyadaki diğer komünist partilere önderlik etme amacının olmadığını belirterek, ekonomik kapasiteyle uyumlu bir dış politika ve güvenlik politikası uygulanması gerektiğini ileri sürmüştür.⁵³ Daha sonraki dönemde ABD'yle ilişkiler normalleşmiş ve Gorbachev'in 1989 yılında Çin'i ziyaret etmesiyle diğer bir düşmanlık da son bulmuştur.⁵⁴ Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte Çin, uluslararası topluma daha fazla entegre olmuş ve çıkarları sınırlarının ötesine uzanmaya başlamıştır. Bu durum Çin'in ulusal güvenlik algılarını değiştirmiştir.

Soğuk Savaş sonrası dönemde Çin'in dünya politikasındaki konumu ve öncelikleri, 1995 yılında itibaren yayımlanmaya başlanan Beyaz Kitaplarda resmi olarak belirtilmeye başlanmıştır. 1995 yılında yayımlanan Beyaz Kitap'ta nükleer stratejiye ilişkin doktriner bir husus bulunmamakla birlikte Çin'in nükleer silahlar ve diğer kitle imha silahlarının tamamen yok edilmesini

⁵¹ Johnston, a.g.m., s. 22.

⁵² Hongxun Hua, “China's Strategic Missile Programs Limited Aims Not “Limited Deterrence”, *The Nonproliferation Review*, Winter 1998, s. 61.

⁵³ Hua, a.g.m., s. 62.

⁵⁴ Hua, a.g.m., s. 63.

savunduğu belirtilmiştir.⁵⁵ 1998 yılında yayımlanan Beyaz Kitap'ta ise yine nükleer stratejiye yönelik açık bir husus belirtilmemekle birlikte, Çin'in nükleer silaha sahip olmasından itibaren koşulsuz olarak ilk kullanan olmama ilkesine bağlı olduğu ve nükleer silahlardan arındırılmış bölgeler oluşturma girişimlerini desteklediği belirtilmiştir.⁵⁶

2000 yılında yayımlanan Beyaz Kitap bir öncekilerden farklı olarak Çin'in nükleer stratejisine ilişkin olarak önemli ipuçları ortaya koymaktadır. Kitapta Çin'in nükleer duruşu şu şekilde belirtilmiştir:

"Çin tamamen kendini savunma amaçlı çok az sayıda nükleer silaha sahiptir. Çin, nükleer silahları ilk kullanan taraf olmamayı ve nükleer silaha sahip olmayan devletlere karşı nükleer silahları kullanmamayı ya da bunlarla tehdit etmemeyi deruhte etmektedir. Çin, herhangi bir nükleer silahlanma yarışına girmeyecektir ve hiçbir zaman sınırları ötesinde nükleer silah konuşlandırmayacaktır. Çin, diğer ülkeler tarafından kendisine yönelik olası bir nükleer saldırıyı engellemek amacıyla az sayıda ancak etkili bir karşı saldırı gücüne sahiptir. Böyle bir saldırı kaçınılmaz olarak misilleme niteliğindeki bir nükleer karşı saldırı ile neticelenecektir. Çin her zaman nükleer silah sayısını düşük düzeyde tutmuştur. Nükleer silahlarının gelişimi, kompozisyonu ve ölçeği Çin'in aktif savunma askeri stratejisiyle uyumludur. Çin'in nükleer gücü doğrudan Merkezi Askeri Komite'nin komutası altındadır."⁵⁷

Yukarıdaki ifadelerden görülebileceği gibi Çin, nükleer silahları kendisini korumak ve ilk saldırı sonrasında karşı saldırıda bulunmak amacıyla kullanacaktır. Başka bir deyişle Çin, kendisine karşı herhangi bir nükleer saldırı olmadıkça bu silahları kullanmayacaktır. Bu durum ilk kullanan olmama ilkesinin doğal bir sonucudur. 2006 yılında yayımlanan Beyaz Kitap'ta da Çin'in nükleer stratejisinin kendini korumaya yönelik (self-defensive) olduğu belirtilmiştir. İlgili belgede diğer önceki belgelerden farklı olarak şu hususlara değinilmiştir:

⁵⁵ "Actively Promoting International Arms Control and Disarmament", *China: Arms Control and Disarmament (1995)*, http://eng.mod.gov.cn/Database/WhitePapers/2004-12/28/content_4002692.htm (Erişim tarihi 19.02.2015).

⁵⁶ "Arms Control and Disarmament", *China's National Defense in 1998*, <http://www.china.org.cn/e-white/5/5.5.htm#1> (Erişim tarihi 19.02.2015).

⁵⁷ "National Defense Policy", *China's National Defense in 2000*, <http://www.china.org.cn/e-white/2000/20-3.htm>, (Erişim tarihi 19.02.2015).

“Çin kendini korumak için karşı-saldırı prensiplerini ve nükleer silahların sınırlı gelişimini savunmaktadır. Ayrıca, ulusal güvenlik gerekliliklerini karşılayabilecek nitelikte esnek ve etkin bir nükleer güç oluşturmayı hedeflemektedir. Çin, nükleer silahlarının güvenilirliğini ve güvenliğini sağlamaya ve inandırıcı bir nükleer caydırıcılık gücüne sahip olmaya çalışmaktadır.”⁵⁸

2006 Beyaz Kitap'ta belirtilen inandırıcı (credible) nükleer caydırıcılık gücüne sahip olunması gerektiği hususu Çin'in nükleer stratejisine yönelik önemli bir göstergedir. Buna göre Çin, esnek ve güvenilir bir nükleer güce sahip olmalıdır. Bu husus 2001 yılında yayımlanan Askeri Strateji Bilimi raporunda da belirtilmiştir. Raporda nükleer caydırıcılık konusunda üç ideal tipoloji benimsenmiştir: Maksimum, minimum ve ılımlı yoğunluk (moderate intensity).⁵⁹ Bunlardan sonuncusu etkili ve yeterli nükleer vuruş gücüne dayanmayı işaret etmektedir ki bunun anlamı düşmana dayanılmaz zarar vermektir. Fravel M. Taylor ve Evan S. Medeiros bu hususun PLA'nın kesin misilleme (assured retaliation) yaklaşımına uygun olduğunu ileri sürmektedirler.⁶⁰

2008'de yayımlanan Beyaz Kitap'ta ise daha önceki hususlardan farklı olarak Çin'in nükleer silahlarını hangi durumda teyakkuz durumuna getirileceği belirtilmiştir:

“İkinci Topçu Birliği Çin'in stratejik caydırıcılığının merkezindedir. Barış zamanında İkinci Topçu Birliği'nin nükleer füze gücü herhangi bir ülkeye yönelik değildir. Fakat Çin bir nükleer tehditle karşı karşıya kalırsa, Topçu Birliği'nin nükleer füze gücü teyakkuz konumuna getirilecek ve düşmanı Çin'e karşı nükleer silah kullanmaktan caydırmak amacıyla nükleer karşı-saldırıda bulunmaya hazır hale gelecektir.”⁶¹

2008 yılında yayımlanan Beyaz Kitap'ta olası bir tehdit durumunda, barış zamanında teyakkuz konumunda olmayan nükleer silahların teyakkuz

⁵⁸ National Defense Policy, *China's National Defense in 2006*, http://eng.mod.gov.cn/Database/WhitePapers/2007-01/15/content_4004364.htm, (Erişim tarihi 19.02.2015).

⁵⁹ Taylor ve Medeiros, a.g.m., s. 78.

⁶⁰ Aynı yer

⁶¹ “The Second Artillery Force”, *China's National Defense in 2008*, http://eng.mod.gov.cn/Database/WhitePapers/2009-07/20/content_4005744.htm, (Erişim tarihi 19.02.2015).

konumuna getirileceğinin belirtilmesi ve bunun yanı sıra “stratejik caydırıcılık” kavramına yer verilmesi iki hususa işaret etmektedir: Tırmanmayı kontrol altına almak ve düşmanı nükleer silah kullanmaktan caydırmak. Bu durum 1996-2003 yılları arasında İkinci Topçu Birliği Komutan Yardımcılığı görevini yürüten Zhao Xijun’un tarafında da belirtilmiştir. Zhao’ya göre Çin’in caydırıcı füze sisteminin amacı düşman toplumu psikolojik olarak sarsmak, düşmanın savaş istencini kırmak, operasyonel sistemini zayıflatmak ve savaş olmadan hedefleri yerine getirmektir. Bunun yanı sıra Zhao, savaş zamanı caydırıcılık amacının konvansiyonel bir savaşın nükleer savaşa ve sınırlı ya da düşük yoğunluklu bir nükleer savaşın daha da tırmanmasını engellemek olduğunu ileri sürmektedir.⁶² Micheal S Chase’in de belirttiği gibi Çin, nükleer silahları tırmanmayı engelleyici (de-escalatory) amaçlarla kullanmayı hedeflemektedir ve bu da minimum caydırıcılıktan farklıdır.⁶³

Çin’in nükleer doktrini, askeri stratejisi olan Aktif Savunma bağlamında askeri stratejilere eklemlenmiştir. Buna göre ÇHC, kuruluşundan bu yana Aktif Savunma askeri stratejisine bağlıdır ve kendisine yönelik saldırı olmadığı takdirde askeri önlemlere başvurmayacaktır. Bu çerçevede PLA, stratejik savunma ile operasyonel ve taktiksel saldırının birliği ile savunma ve saldırı sonrası vuruş (post-emptive strike) ilkelerine bağlıdır.⁶⁴ Nükleer silahlar da bu çerçevede değerlendirilmektedir. Bu ilkeler temelinde nükleer silahlar yalnızca nükleer bir saldırı olduğunda misillemede bulunmak amacıyla kullanılacaktır.⁶⁵ 2015 yılındaki Beyaz Kitap’ta Çin’in ilk kullanan olmama ilkesine bağlı olduğu yeniden vurgulanmıştır. Çinli yetkililer, Çin’in askeri stratejisinin hegemonik bir söyleme dayanmadığını ve her türlü güç politikalarına karşı olduğunu ileri sürmektedirler.⁶⁶

⁶² Michael S. Chase, “Chinese Theater and Strategic Missile Force Modernization and Its Implications”, *The Journal of Strategic Studies*, Cilt 32, No 1, February 2009, s. 95.

⁶³ Aynı yer

⁶⁴ “Strategic Guideline of Active Defense”, *China's National Defense in 2015*, http://eng.mod.gov.cn/Database/WhitePapers/2015-05/26/content_4586711.htm, (Erişim tarihi 18.06.2015).

⁶⁵ “Building and Development of China's Armed Forces”, *China's National Defense in 2015*, http://eng.mod.gov.cn/Database/WhitePapers/2015-05/26/content_4586713.htm (Erişim tarihi 18.06.2015).

⁶⁶ Bkz. “White Paper Outlines China's "Active Defense" Strategy”, *People's Daily*, 26.05.2015, <http://en.people.cn/n/2015/0526/c90786-8898060.html> (Erişim tarihi 18.06.2015).

Bu noktada şu hususun altının çizilmesi gerekmektedir: Çinli liderler nükleer silahlarının idaresinde siyasi organların kontrolüne büyük önem vermektedir.⁶⁷ Nitekim PLA bir devlet ordusundan ziyade, ÇKP'nin silahlı bir kolu gibidir ve Parti idaresinin hem devlet kademelerinde hem de toplumda sağlanması için bir araçtır.⁶⁸ Çinli politikacılar nükleer silahların hangi amaçlarla kullanılacağına saptanması sürecindeki en belirleyici unsurdur. Bu bakımdan nükleer silahların fonksiyonuna ilişkin resmi belgelerin Çin'in nükleer askeri stratejisi üzerinde belirleyici olduğu ileri sürülebilir.

Yayımlanan ulusal savunma belgeleri ve hazırlanan raporlar dikkate alındığında Çin, düşmanın nükleer silah kullanmasını ve olası bir tırmanmanın nükleer bir savaşa varmasını engellemek istemektedir. Bu da minimum caydırıcılıktan farklı bir stratejiye işaret etmektedir. Çin, nükleer silahları hem savunma amaçlı kullanmak hem de düşmanı psikolojik olarak sarsarak savaş olmadan politik hedeflere ulaşmak istemektedir. Temel amaç düşmanın zafer kazanmasını engellemektir. Bu bakımdan Çinli yetkiler, stratejik ve taktiksel anlamda nükleer kapasitenin geliştirilmesine yönelik bir strateji benimsemiştir. Bu durum özellikle teknolojik yeniliklerin uzun-menzilli silahlarla bir araya getirilmesi açısından önemlidir. Bu çerçevede gönderme araçlarının nitel ve nicel olarak analiz edilmesi, sınırlı caydırıcılık kavramsallaştırması temelinde Çin'in nükleer duruşunun anlaşılabilmesi için gereklidir.

Çin'in Nükleer Kapasitesi

ÇHC, Aktif Savunma bağlamında az sayıda, esnek ve güvenilir bir nükleer güce sahip olmaya yönelik bir askeri strateji benimsemiştir. Çinli yetkililer, çok sayıda nükleer silaha sahip olmak yerine konvansiyonel, cephe ve stratejik nükleer savaşı caydırabilmek ve savaş sırasında tırmanmayı baskı altına alabilmek için yeterli nükleer silaha ve gelişmiş gönderme araçlarına sahip olmayı uygun görmektedir. Yeterli nükleer silah sayısını belirlenmesi subjektif bir husustur ve nihai olarak karşılaştırmalı bir analiz daha açıklayıcıdır.

⁶⁷ Riqiang, a.g.m., s. 591.

⁶⁸ Susan V. Lawrence ve Michael F. Martin, "Understanding China's Political System", *Federation of American Scientists*, <https://www.fas.org/sgp/crs/row/R41007.pdf> (Erişim tarihi 19.02.2015), s. 6.

Ülke	Konuşlandırılmış Savaş Başlıkları	Diğer Savaş Başlıkları	Total Envanter
ABD	~2 100	5 200	~7 300
Rusya	~1 600	~6 400	~8 000
Birleşik Krallık	160	~65	~225
Fransa	~290	~10	~300
Çin	..	~250	~250
Hindistan	..	90-110	90-110
Pakistan	..	100-120	100-120
İsrail	..	~80	~80
Kuzey Kore	6-8
Toplam	~4 150	~12 200	~16 350

Tablo 1: Nükleer silaha sahip devletlerin nükleer başlık sayıları. Tüm tahminler yakın değerlerdir ve Ocak 2014 yılı itibariyledir.⁶⁹

2014 yılına ilişkin tahminlerden de görülebileceği gibi Çin'in nükleer silah sayısı İngiltere ve Fransa ile yakın, Hindistan ve Pakistan'dan fazla, ABD ve Rusya'nın ise oldukça gerisindedir. Diğer yandan ilk nükleer denemenin gerçekleştiği 1964'ten günümüze kadar toplam 43 ya da 45 nükleer deneme yapan ÇHC, 1996 yılında Kapsamlı Nükleer Test Yasağı Andlaşması'nı (CTBT)⁷⁰ imzalanmasından sonra hiçbir nükleer deneme yapmamıştır.⁷¹ Çin, 1997 Mayıs ayında Fransa ile ortak yayımladığı deklarasyonda nükleer silah denemelerinin yasaklanmasını istemiştir.⁷² ÇHC'nin 1996 yılında CTBT'yi imzalaması ve Fransa ile gerçekleştirdiği ortak deklarasyon mevcut nükleer silahların yeterli görüldüğü şeklinde yorumlanabilir.⁷³

⁶⁹ "Armaments, Disarmament and International Security", *SIPRI Yearbook*, <http://www.sipri.org/yearbook/2014/files/SIPRIYBSummary14.pdf> (Erişim tarihi 19.02.2015), s. 12.

⁷⁰ Söz konusu andlaşmanın 1. Maddesi taraf devletlerin nükleer deneme yapmasını yasaklamaktaydı. "CTBT Treaty Text", <http://www.ctbto.org/the-treaty/treaty-text/>, (Erişim tarihi 19.02.2015).

⁷¹ İlgili bilgiler için bkz. "Nuclear Testing Chronology", <http://www.atomicarchive.com/Almanac/TestingChronology.shtml> (Erişim tarihi 19.02.2015).

⁷² Kutay Karaca, *Dünyadaki Yeni Güç Çin Tek Kutuptan Çift Kutuba*, 2.bs., IQ Kültüre Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2004, s. 33.

⁷³ Aynı yer

Nükleer silahların sayısı, silahların gizlenmesi ve muhafazası konusunda devletler için avantajlı bir durum yaratmaktadır.⁷⁴ Ancak Çinli liderlere göre nükleer silah sayısının yanı sıra gönderme araçlarının niteliği ve nükleer silahların mobil konumda olması da etkili bir caydırıcılık için gereklidir.⁷⁵ Çin'in devam eden nükleer modernizasyonun temel amaçlarından biri, olası bir nükleer saldırıya karşı misillemede bulunabilmek için nükleer silahları daha muhafazalı hale getirmektir. Bu bakımdan Çinli yetkililer nükleer silahları mobil hale getirmek istemektedirler.⁷⁶ Bu durum Çin'in askeri modernizasyon sürecinin olağan bir sonucudur. ÇHC, özellikle 1990'lardan sonra ordusunu yüksek teknoloji koşullarında savaş şartlarına göre modernize etmeye başlamıştır.⁷⁷ Bu süreç hem nükleer hem de konvansiyonel silahların geliştirilmesini hedeflemektedir. Zira Çinli yöneticilere göre konvansiyonel ve nükleer silahlar "bir kılıcın iki yüzü gibidir."⁷⁸ ÇHC, nükleer gücün modernizasyonuna yönelik olarak füze sistemlerini daha güvenilir, muhafazalı ve etki edebilir hale getirmek istemektedir.⁷⁹

ÇHC'nin nükleer silahları gönderme araçları temel olarak kara, hava ve deniz gücüne dayanmaktadır. 2000'lerden sonra uzay-tabanlı sistemler de geliştirilmeye başlanmıştır. Çin'in 1965 yılındaki nükleer denemesi H-6 tipi hava aracıyla gerçekleştirilmiştir.⁸⁰ Daha sonraki denemeler, 1960 yılında itibaren geliştirmeye başlanan Dong Feng füze sistemleriyle gerçekleştirilmiştir. 1966 yılında ise ilk kez DF-2A füzesiyle bir nükleer deneme yapılmıştır.⁸¹

DF-1 ve DF-2A sistemlerinin en önemli eksikleri hala depolanamayan likit yakıtla fırlatılmasıdır ki bu da fırlatma süresinin uzaması anlamına gelmektedir.⁸² Bu bakımdan ÇHC, mobil ve depolanabilir katı yakıtlı ateşleyiciye sahip balistik füzeler geliştirme çalışmalarını 1980'lerle birlikte

⁷⁴ Bu hususta bkz. Sönmezoğlu, a.g.e., s. 542-550.

⁷⁵ Wu Riqiang, "Certainty of Uncertainty Nuclear Strategy with Chinese Characteristics", *Journal of Strategic Studies*, Cilt 36, No 4, 2013, s. 581.

⁷⁶ Thomas J. Christensen, "The Meaning of the Nuclear Evolution China's Strategic Modernization and US-China", *Journal of Strategic Studies*, Cilt 35, No 4, 2012, s. 448.

⁷⁷ Michael S. Chase et al., "China's Incomplete Military Transformation Assessing the Weaknesses of the People's Liberation Army (PLA)", *Rand Cooperation*, 2015, http://www.uscc.gov/sites/default/files/Research/China's%20Incomplete%20Military%20Transformation_2.11.15.pdf (Erişim tarihi 19.06.2015), s. 15-16.

⁷⁸ Christensen, a.g.m., s. 477.

⁷⁹ Taylor ve Medeiros, a.g.m., s. 82.

⁸⁰ Riqiang, a.g.m., s. 594.

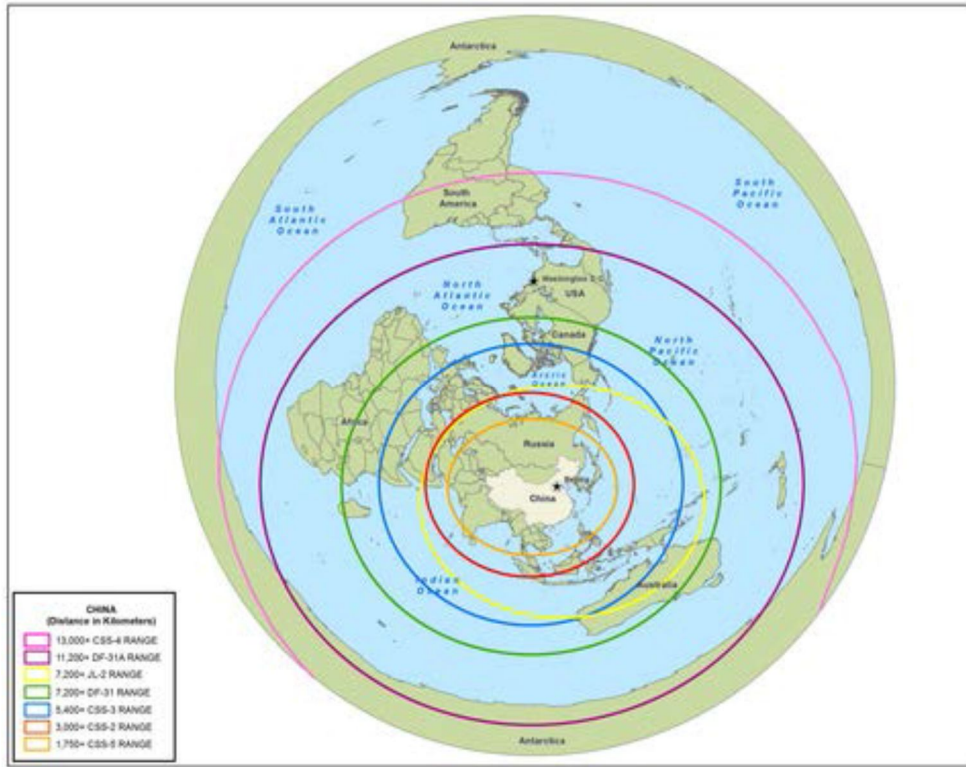
⁸¹ Riqiang, a.g.m., s. 596.

⁸² Christensen, a.g.m., s. 458.

başlatmıştır. 1990'larda DF-21 füze sistemleri denemeleri yapılmış ve bu sistem 2000'lerin ortalarından itibaren aktif olarak konuşlandırılmıştır.⁸³ 2008 yılı itibariyle katı yakıtlı ateşleyiciye sahip, mobil ve sırasıyla 7.200 km ile 11.200 km menzilli DF-31 ve DF-31A kıtalararası balistik füzeler konuşlandırılmıştır.⁸⁴ Kıtalararası balistik füzelerin yanı sıra ÇHC, karadan atılabilen güdümlü füzeler de (LACMs) geliştirmiştir. 2009 yılındaki bir resmigeçitte Çin'in ilk LACM'i olan CJ-10 (Cheng Jian) kamuoyuna tanıtılmıştır.⁸⁵ CSIS raporlarına göre 2013 yılı itibariyle ÇHC, 12 DF-31, 30 DF-31A ve 54 CJ-10 füzesine sahiptir.⁸⁶

Sayfa/Page | 171

İGÜSD
Cilt: 3 Sayı: 1
Nisan /
April 2016

Şekil 2: Çin'in Orta ve Kıtalararası Balistik Füze Menzilleri⁸⁷

⁸³ Jeffrey G. Lewis, "Chinese Nuclear Posture And Force Modernization", *The Nonproliferation Review*, Cilt 16, No 2, 2009, s. 202.

⁸⁴ Lewis, a.g.m., s. 203. Riqiang, a.g.m., s. 598.

⁸⁵ Bu hususta bkz. Cordesman, a.g.r., s. 311-312.

⁸⁶ Cordesman, a.g.r., s. 298.

⁸⁷ "Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2014", *Department of Defence*, http://www.defense.gov/pubs/2014_DoD_China_Report.pdf, (Erişim tarihi 19.02.2015), s. 86.

Karadan karaya atılan (surface to surface) füze sistemlerinin yanı sıra Çinli yetkililer, deniz-tabanlı nükleer kapasitenin geliştirilmesine büyük önem vermişlerdir. Bu bakımdan ÇHC, balistik füze fırlatabilen denizaltıları (SSBNs) ve deniz-altından atılabilen balistik füzelerin yapımına hız vermiştir. 1982 yılında ilk denemesi yapılan JL-1 (Ju Lang) tipi deniz-altından atılabilen balistik füzesi 1987 yılında 092-Tipi SSBN'den yapılan bir denemede kullanılmıştır.⁸⁸

Çinli yetkililer özellikle Jin-Sınıfı SSBN yapımına büyük önem vermektedir.⁸⁹ Zira deniz altıları mobil ve yerlerinin tespit edilmesi oldukça güç olan sistemlerdir. Bu bakımdan deniz altından atılabilen balistik füze sistemleri Çin'in güvenilir bir ikinci vuruş kapasitesine sahip olabilmesi için oldukça önemlidir. ABD tarafından hazırlanan raporda Çin'in operasyonel olan 3 Jin-Sınıfı SSBN'ye sahip olduğu ve on yıl içinde 096-Tipi SSBN'nin geliştirileceği belirtilmiştir.⁹⁰ Rapora göre yeni nesil SSBN'ler muhtemelen JL-2 SLBN'ler taşıyacaktır ve menzili de 7.200 km'dir.⁹¹

Sınırlı caydırıcılığın gerekli unsurlarından biri olan uzay-tabanlı kapasite açısından bakıldığında özellikle erken uyarı sistemlerinin Çin'in karşı eylemi için önemli olduğu belirtilebilir. Bu bakımdan uydu-savar sistemler düşmanın hem konvansiyonel hem de nükleer silahlarını yok etmek, uzaya yerleştirilmiş balistik füzeler ise Çin'in nükleer silahlarının muhafazasını arttırmak için gereklidir.⁹² PLA Hava Kuvvetleri Komutanı General Xu Qiliang'ın 2009 yılında yaptığı bir açıklamada uzayın kaçınılmaz olarak askerileşeceğini belirtmesi,⁹³ Çin'in meseleyle yakından ilgilendiğini göstermesi açısından önemlidir. Nitekim 2015 Beyaz Kitap'ta da erken uyarı sistemlerinin etkili bir nükleer caydırıcılık için gerekli olduğu belirtilmiştir.⁹⁴ Yeni balistik füzelerin geliştirilmesinden sorumlu olan ve Çin'in en yüksek

⁸⁸ Aynı yer

⁸⁹ Christensen, a.g.m., s. 470.

⁹⁰ "Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2014", s. 7.

⁹¹ "Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2014", s. 8.

⁹² Pande, a.g.m., s. 2024.

⁹³ "Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2013", *Department of Defence*, http://www.defense.gov/pubs/2013_china_report_final.pdf (Erişim tarihi 19.02.2015), s. 33.

⁹⁴ Tong Zhao, "Strategic Warning and China's Nuclear Posture", *The Diplomat*, 28.05.2015, <http://thediplomat.com/2015/05/strategic-warning-and-chinas-nuclear-posture/> (Erişim tarihi 18.06.2015).

askeri organı olan Merkezi Askeri Komite bünyesinde faaliyet gösteren Genel Silahlanma Departmanı,⁹⁵ uydu-savar sistemlerde kullanılabilmesi amacıyla hedeflere daha kesin vuruşlar yapma imkanı veren önleyici füze sistemleri (hit-to-kill interceptor) geliştirmeye çalışmaktadır.⁹⁶

ÇHC, 2007 yılında uzaya ASAT göndermiştir ki Amerikan kaynaklarına göre bu durum, Çin'in çok sayıda ASAT yapabileceğini göstermektedir. Amerikan kaynakları 2013 yılında Çin'in uzay temelli istihbarat, gözetim ve iletişim sistemlerini geliştirmek için en az sekiz fırlatma gerçekleştirdiğini belirtmektedir.⁹⁷ Bu sistemler özellikle diğer devletlerin askeri güçlerinin konuşlandırılması, kritik altyapılar ve hedeflerin politik önemi konusunda ÇHC'ne askeri açıdan önemli avantajlar sağlamaktadır.⁹⁸

Amerikan raporlarına göre Çin'in orta ve uzun menzilli konvansiyonel balistik füzeler, uzay ve deniz-tabanlı füze sistemleri ile siber sistemler geliştirmesi hem stratejik güçlerinin daha etkin hale gelmesini hem de bölge girişlerini engellemeye yönelik kapasitesinin (anti-access/area-denial) gelişmesini beraberinde getirmektedir.⁹⁹ Böylece Çin, özellikle Batı Pasifik bölgesinde etkin bir askeri güç olacaktır. Bu durum 2008 Beyaz Kitap'ta da belirtilmiştir. Buna göre Çin'in askeri modernizasyonun amaçlarından biri ülkenin deniz, uzay ve elektro-manyetik uzay güvenliğini sağlayacak kapasitesinin geliştirilmesidir.¹⁰⁰

Mevcut nükleer kapasitesi ve gönderme araçları dikkate alındığında, Çin'in düşmana her seviyede cevap verebilme kapasitesine sahip olmaya ve nükleer savaşa varabilecek bir tırmanmayı engellemeye çalıştığı ileri sürülebilir. Çin'in mevcut nükleer kapasitesi yalnızca düşmanı nükleer bir saldırıdan caydırmaya değil, nükleer bir savaş durumunda düşmana her seviyede saldırıda bulunmaya ve nükleer silahları politik amaçlarla kullanmaya yöneliktir. Sahip olduğu gönderme araçları sayesinde Çin,

⁹⁵ Bu hususta bkz. "Structure of the State", http://www.china.org.cn/english/features/state_structure/64401.htm, (Erişim tarihi 19.02.2015).

⁹⁶ Lewis, a.g.m., s. 198.

⁹⁷ "Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2014", s. 10.

⁹⁸ "Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2014", s. 65.

⁹⁹ Cordesman, a.g.r., s. 51.

¹⁰⁰ "National Defense Policy", *China's National Defense in 2008*, http://www.china.org.cn/government/whitepaper/2009-01/21/content_17162883.htm (Erişim tarihi 18.06.2015).

düşmana her seviyede karşılık verebilecek kapasitedir ve bu kapasite sürekli olarak geliştirilmektedir. Bu bakımdan Çin, yakın çevresindeki kara ve deniz alanlarında ortaya çıkabilecek ve bölge dışı devletlerin müdahil olduğu nükleer bir krizde düşman devletlerinin nüfus alanlarını ve askeri tesislerini tehdit edebilecek yeteneğe sahiptir.

Sayfa/Page | 174

İGÜSBD
Cilt: 3 Sayı: 1
Nisan /
April 2016

Nükleer Silahların Çin'in Ulusal Güvenlik Politikaları Üzerindeki Etkisi

Buraya kadar gelinen süreçte Çin'in nükleer askeri stratejisi ve bu stratejiye yönelik materyal kapasitesi ele alınmıştır. Çinli liderlere göre sosyal/ekonomik ilerlemenin devam etmesi ve ulusal güvenliğin sağlanması için ÇHC askeri açıdan güçlü bir konumda olmalıdır. Bu çerçevede ÇHC, az sayıda ancak etkili, esnek ve düşmana her seviyede cevap verebilecek bir nükleer kapasiteye sahip olmaya yönelik bir politika izlemiştir.

Çinli yetkilere göre askeri kapasitenin gelişimi Çin'in ülkesel bütünlüğünün korunması ve ülkenin barışçıl gelişiminin devam ettirilmesi için elzemdir. PLA bu hedeflerin gerçekleştirilmesinde merkezi bir önemi haizdir. PLA'nın temel misyonları, SSCB/Rusya ve Hindistan gibi Çin'e rakip olabilecek komşu ülkelerin baskılarına karşı Çin'i korumak ve Çin'in ülkesel bütünlüğüne tehdit oluşturabilecek ve bölge dışından gelebilecek tehdit unsurlarını savuşturmadır.¹⁰¹ Nükleer silahlar da Çin'in ulusal güvenliğine ve ülkesel bütünlüğüne tehdit oluşturabilecek unsurların bertaraf edilmesinde önemli bir araçtır.

2015 yılında yayımlanan Beyaz Kitap'ta Çin'in ulusal güvenliğine ilişkin tehdit algılamaları belirtilmiştir. Buna göre dünyanın ekonomik ve stratejik merkezi Asya'ya kaymaktadır ve bölgede ABD askeri varlığını arttırırken Japonya da askeri kısıtlarından kurtulmaya çalışmaktadır. Bölge denizlerinde Çin'in ülkesel bütünlüğüne ve haklarına ilişkin tehdit edici nitelikte gelişmeler vuku bulmaktadır. Diğer yandan Tayvan meselesi hala güncelliğini korumaktadır ve Çin'in en temel meselesidir. Tayvan'ın yanı sıra, Doğu Türkistan'daki ayrılıkçı hareketler ve Tibet'teki tedhiş eylemleri Çin'in ulusal güvenliğine ilişkin temel meseleler olarak belirtilmiştir.¹⁰²

¹⁰¹ Fisher Jr., a.g.e., s. 25-26.

¹⁰² "National Security Situation China's National Defense in 2015", http://eng.mod.gov.cn/Database/WhitePapers/2015-05/26/content_4586688.htm (Erişim tarihi: 18.06.2015).

Tayvan meselesi Çin'in ulusal güvenliğine ilişkin en önemli mesele olarak değerlendirilebilir. Zira meselenin hem iç politika hem de dış politika açısından sonuçları vardır. Tayvan Körfezi'nde ortaya çıkabilecek bir askeri çatışma ABD ile Çin'i karşı karşıya getirebilir ve meseleye ilişkin hatalı politikalar Çin içerisinde istikrarsızlığa sebebiyet verebilir.¹⁰³ ABD'nin hem konvansiyonel hem nükleer silahlar açısından Çin'den daha üstün bir konumda olduğu dikkate alındığında,¹⁰⁴ söz konusu meseleyle ilintili olarak nükleer silahlar Çin açısından daha önemli bir hale gelmektedir. En fazla savunma harcaması yapan devlet olarak ABD'nin Tayvan meselesiyle ilgili olası bir askeri çatışmada Çin'i mağlup etmesi oldukça güçlü bir olasılıktır ve bu durum Çinli kaynaklar tarafından da doğrulanmaktadır. Bu bakımdan Çin içerisinde Çin'in nükleer silahları ilk kullanan taraf olmama ilkesine yönelik yeni önermeler yapılmıştır. Buna göre ÇHC, ulusal güvenliği tehdit edildiğinde ve ülke olası bir istila ile karşı karşıya kaldığında nükleer silahlarını kullanmalıdır. Zira Çin, ancak bu şekilde ülkesel bütünlüğünü ve bölgedeki siyasal etkinliğini koruyabilir.¹⁰⁵

Çin Tayvan'ı kendi ülkesinin bir parçası olarak değerlendirmektedir. Her ne kadar Tayvan ve Çin arasındaki ekonomik ilişkiler oldukça gelişmiş olsa da Tayvan'daki bağımsızlık yanlısı grupların bağımsızlık ilan etmesi durumunda, ABD ile Çin'in karşı karşıya gelme riski oldukça yüksektir. Olası bir konvansiyonel savaşta Çin'in ABD'ye karşı başarılı olma olasılığı oldukça azdır. Ancak Çin'in devam eden askeri modernizasyonu ABD ile Çin arasındaki genel güç dengesini Çin lehine etkileyebilir. Zira nükleer caydırıcılık konvansiyonel açıdan zayıf devletin lehine bir durum oluşturmaktadır.¹⁰⁶ Çin açısından tırmanmayı kontrol etme ve karşı tarafı caydırma etkisi bakımından nükleer silahların meseleyle ilgili olarak oldukça kritik bir öneme sahip olduğu ileri sürülebilir. Çin'in gönderme araçları ABD anakarasına ulaşabilecek niteliktedir. ABD, konvansiyonel ve nükleer silahlar açısından Çin'den üstün olsa da endüstri ve askeri merkezleri Çin'in vuruş menzili dâhilindedir. Bu bakımdan ABD'nin meseleyi tırmandırıcı girişimlerde bulunması rasyonel

¹⁰³ Jian Yang, "China's Security Challenges: Priorities and Policy Implications", *The National Institute for Defense Studies (Tokyo-Japan)*, http://www.nids.go.jp/english/publication/joint_research/series5/pdf/5-10.pdf, (Erişim tarihi 18.06.2015), s. 142.

¹⁰⁴ Bu hususta bkz. "Country vs country: China and United States Compared: Military Stats", <http://www.nationmaster.com/country-info/compare/China/United-States/Military> (Erişim tarihi 18.06.2015).

¹⁰⁵ Bu hususta bkz. Baohui Zhang, "The Taiwan Strait and the Future of China's No-First-Use Nuclear Policy", *Comparative Strategy*, Cilt 27, No 2, 2008, s. 167-170.

¹⁰⁶ Baohui Zhang, "The Modernization of Chinese Nuclear Forces and Its Impact on Sino-U.S. Relations", *Asian Affairs: An American Review*, Cilt 34, No 2, 2007, s. 95.

değildir. Zira Çin'in ikinci vuruş kapasitesi, özellikle deniz altından atılabilen nükleer başlıklı füzelere sahip olması bakımından güvenlidir.

Tayvan dışında Güney Çin Denizi ile Doğu Çin Denizi'ndeki deniz alanları ve adalara ilişkin sorunlar, Çin'in diğer güvenlik meseleleri olarak ön plana çıkmaktadır. Güney Çin Denizi'nde Çin, Tayvan, Filipinler, Endonezya, Malezya, Vietnam ve Singapur'un da dâhil olduğu toprak ve deniz alanlarının paylaşımına ilişkin sorunlar bölgenin zaman zaman istikrarsızlaşmasını beraberinde getirmektedir. Bölgenin dünya ticaretindeki artan önemi dikkate alındığında bahsi geçen ülkeler bölge üzerinde kontrol tesis etmek istemektedirler.¹⁰⁷ Çin açısından Malakka Boğazı'nın ticari önemi büyüktür. Zira Çin'in enerji ithalinin yaklaşık %80'ni Malezya ve Singapur'un kontrolünde olan Malakka Boğazı yoluyla yapılmaktadır.¹⁰⁸ Diğer yandan Doğu Çin Denizi'nde Japonya ve Çin arasındaki Senkaku/Diaoyu Takımadalarının statüsüne ve deniz alanlarının belirlenmesine ilişkin sorunlar da bölgede çatışma riskine dönüşebilecek meselelerdir.¹⁰⁹

Çin'in ekonomik ve askeri yönden gelişimine paralel olarak yakın çevresinde etkisi de kaçınılmaz olarak artacaktır. Bu bakımdan Çinli yetkililer, ekonomik gelişimin devam etmesi amacıyla kendi bölgelerinde deniz alanları üzerinde kontrol tesis etmeye büyük önem vermektedirler. Çin'in deniz alanlarına ilişkin sorunlarına müdahil olan taraflar nükleer silaha sahip değildir ve bu bakımdan Çin'e yönelik nükleer bir tehdit oluşturmamaktadır. Tayvan, Filipinler, Endonezya, Malezya, Vietnam ve Singapur tek başlarına Çin'e meydan okuyabilecek kapasite değildir ve bu devletler ancak Amerikan desteğiyle Çin'e yönelik bir tehdit unsuru oluşturabilirler. Japonya ise II. Dünya Savaşı sonrasında hazırlanan Anayasası ve yapılan andlaşmalarla askeri bir güç olmaktan çıkmış ve güvenliği de ABD'ye bırakılmıştır. Bu bakımdan nükleer silahlara sahip ve konvansiyonel kapasitesini de devamlı geliştiren bir Çin, Japonya'nın güvenliğine karşı önemli bir tehdit unsuru

¹⁰⁷ Güney Çin Denizi'ne ilişkin sorunlarla ilgili olarak bkz. Gregory B. Poling, "The South China Sea in Focus Clarifying the Limits of Maritime Dispute", *CSIS*, http://csis.org/files/publication/130717_Poling_SouthChinaSea_Web.pdf, (Erişim tarihi 15.06.2015), s. 1-29. Kamer Kasım, "Güney Çin Denizi: Tehlikeli Sular", 01.03.2014, http://www.usak.org.tr/kose_yazilari_det.php?id=2252&cat=323#.VYQG1xsVjIU, (Erişim tarihi 18.06.2015).

¹⁰⁸ Fisher Jr., a.g.e., s. 42.

¹⁰⁹ Emine Akçadağ, "Doğu Çin Denizi'nde Gerginlik: Senkaku/Diaoyu Adaları Sorunu", 13.10.2014, <http://www.bilgesam.org/incele/130/-dogu-cin-denizi%E2%80%99nde-gerginlik--senkaku-diaoyu-adalari-sorunu/#.VYQHsBsVjIU> (Erişim tarihi 18.06.2015).

oluşturma potansiyeline sahiptir. Çin de Japonya'nın yeniden silahlanmasını ve kendisini çevreleyen deniz alanlarında etkin bir güç haline gelmesini istememektedir. Nitekim son dönemde Japonya'nın askeri güçlerini deniz aşırı bölgelere göndermesini ve ABD ile askeri ilişkilerin geliştirilmesini öngören yasa teklifleri Çin tarafından bölgedeki güvenliği tehdit edici girişimler olarak değerlendirilmiştir.¹¹⁰

Güney Asya'nın nükleerleşmesi sürecince Çin'in nükleer silahlara sahip olması tetikleyici bir unsur olmuştur. 1962 yılındaki Çin-Hindistan Savaşı'nda yıkıcı bir yenilgi alan Hindistan, Çin'in 1964 yılında ilk nükleer denemesini gerçekleştirmesi sonrasında nükleer faaliyetlerini hızlandırmış ve 1974 yılında ilk nükleer denemesini gerçekleştirmiştir. Hindistan'ın nükleer silah elde etmesi üzerine bölgedeki diğer bir güç olan ve Hindistan'ı kendisine bir tehdit unsuru olarak değerlendiren Pakistan nükleer faaliyetlerini hızlandırmıştır. Öyle ki Hindistan'ın 1998 yılında ikinci nükleer denemesini yaptığı yıl Pakistan da ilk nükleer denemesini gerçekleştirmiştir.¹¹¹ Bu süreçte Çin, nükleer silah ve diğer silah sistemleri konusunda Pakistan'a destek vermiştir. Bu destek 1970'lerde başlamış ve 1980'lerde artarak devam etmiştir.¹¹² Bu çerçevede Asya alt-kıtasında bir Çin-Hindistan-Pakistan stratejik üçgeninin ortaya çıktığı ileri sürülebilir.¹¹³ ÇHC, alt kıtadaki diğer devletlerden askeri ve ekonomik açıdan üstünün bir konumdadır. Özellikle Hindistan'ın ABD'yi de yanına alarak kendisini tehdit edici girişimlerde bulunmasını önlemek amacıyla Çin'in Pakistan'a askeri destek verdiği ileri sürülebilir. Çin, Pakistan-Hindistan rekabetini ya da çatışmasını canlı tutarak Hindistan'ın bölgede etkin olmasını engellemeye çalışmaktadır.¹¹⁴ Bu politika denge ve çevreleme unsurlarını bünyesinde barındırmaktadır.¹¹⁵

¹¹⁰ Robert Dujarric, "Assessing Japan's New Defense Policy Bills", *Diplomat*, 04.06.2015, <http://thediplomat.com/2015/06/assessing-japans-new-defense-policy-bills/> (Erişim tarihi 21.06.2015). Commentary: Japan's new defense bills pose threat to regional peace, *People's Daily*, 15.05.2015, <http://en.people.cn/n/2015/0515/c90780-8892851.html>, (Erişim tarihi 21.06.2015).

¹¹¹ James Lo, "Nuclear Deterrence in South Asia: Theory and Practice", *International Journal*, Cilt 58, No 3, Summer 2003, s. 400-406.

¹¹² T.V. Paul, "Chinese-Pakistani nuclear/missile ties and balance of power politics", *The Nonproliferation Review*, Cilt 10, No 2, 2003, s. 25-26.

¹¹³ Brahma Challeney, "The India-Pakistan-China Strategic Triangle and the Role of Nuclear Weapons", *Proliferation Papers*, Winter 2002, s. 5-28.

¹¹⁴ Mohan Malik, "Nuclear Proliferation in Asia: The China Factor", *Australian Journal of International Affairs*, Cilt 53, No 1, 1999, s. 31.

¹¹⁵ Paul, a.g.m., s. 24.

Nükleer silahlarının sayısı ve konvansiyonel gelişim süreci ile mevcut kapasitesi dikkate alındığında Çin'in dünyanın her yerinde nükleer bir karşı-saldırı gerçekleştirebilme yeteneğine sahip olduğu ileri sürülebilir. Devam eden askeri modernizasyon süreci dikkate alındığında ileriki dönemlerde Çin'in askeri kapasitesinin daha gelişmiş hale gelmesi güçlü bir olasılıktır. Bununla birlikte sahip olunan kapasitenin etkinliği, bu kapasitenin operasyonel olarak test edilmesiyle mümkündür. Şu husus açıktır ki nükleer silah sayısı ve organizasyonel yetenek açısından bakıldığında ABD Çin'in önündedir. ABD, Çin'in ulusal güvenlik meselelerindeki temel aktörlerden biridir. Çin'in komşu bölgelerle olan güvenlik meselelerinde başka aktörler yer alsa da bölgedeki devletlerle olan askeri/siyasi bağları ABD'nin meselelere müdahil olmasını beraberinde getirmektedir. Bu çerçevede Çin'in nükleer silah ve gönderme kapasitesi ABD ile olan ilişkilerinde belirleyici bir unsurdur. Bununla birlikte resmi belgelerde de belirtildiği gibi Çin'in nükleer silahları hiçbir ülkeye yönelik değildir. Patrick Morgan'ın kavramsallaştırmasıyla belirtmek gerekirse, Çin'in nükleer caydırıcılık politikası, taraflardan hiçbirinin birbirlerine karşı saldırıya geçmemesini ve böylece krizlerin ortaya çıkmamasını sağlayan "genel caydırıcılık" kavramsallaştırmasına uygundur.¹¹⁶

Sonuç

Bu makalede ÇHC'nin nükleer askeri stratejisi ve bu stratejinin politik/askeri sonuçları, sınırlı caydırıcılık kavramsallaştırması temelinde, sahip olunan kapasiteyle bağlantılı olarak analiz edildi. Açıktır ki farklı kavramsallaştırmalar farklı sonuçlar verecektir ve her bir kavramsallaştırma var olan nükleer ve konvansiyonel kapasitenin farklı şekilde yorumlanmasını beraberinde getirecektir. Çinli liderler için minimum ve maksimum caydırıcılık arasında yer alan bir nükleer strateji olarak değerlendirilen sınırlı caydırıcılık stratejisinin, Çin'in nükleer askeri stratejisinin açıklanması noktasında açıklayıcı bir kavramsallaştırma olduğu ileri sürülebilir.

ÇHC nükleer silahlar konusunda yavaş bir gelişim göstermiştir. Bir gerilla savaşçısı olan ve Soğuk Savaş'ın ideolojik bölünmesi altında savaşların sonucu belirleyen unsurun silahlar değil insanlar olduğunu düşünen Mao'nun bu durumum ortaya çıkmasında etkili olduğu ileri sürülebilir. Ancak bu durum, ÇKP liderlerinin nükleer silahlar konusunda reel-politik

¹¹⁶ Morgan, a.g.e., s. 1-116. Ayrıca bkz. Paul Huth, Bruce Russett, "General Deterrence Between Enduring Rivals Testing Three Competing Models", *The American Political Science Review*, Cilt 87, No 1, March 1993, s. 61-73.

gerekliliklerini bütünüyle göz ardı ettikleri şeklinde yorumlanmamalıdır. ÇKP liderleri özellikle Kore Savaşı ve Çin-Sovyet ilişkilerinin bozulması neticesinde güvenlik sağlamak amacıyla nükleer silahların geliştirilmesine yönelmişlerdir. Bu süreç 1980'lerden sonra nükleer silahlar yanında konvansiyonel silahların geliştirilmesiyle eşgüdümlü olarak ilerlemiştir. 1990'ların ortalarından itibaren ise modernizasyon süreci, daha çok gönderme araçlarının niteliğinin geliştirilmesini hedeflemiştir. Özellikle ICBMs sayısının arttırılmasına, SLBMs ve SSBNs geliştirilmesine ve var olan nükleer silahların daha muhafazalı, etkili ve isabetli olmasına önem verilmiştir. Bu süreç uzay-tabanlı sistemlerin geliştirilmesine yönelik programlarla desteklenmiştir. Başka bir deyişle ÇHC, hem stratejik gücünün hem de kendi ulusal sınırlarının korunaklılığını arttırmıştır. Bu durum tek bir tanesinin bile dayanılmaz zararlar verebilme kapasitesine sahip nükleer silahların ÇHC'ne karşı kullanılmasını ya da bu silahları kullanma tehdidiyle ÇHC'nin baskı altına alınmasını zorlaştırmıştır. Netice itibariyle ÇHC'nin nükleer askeri stratejisi, düşmana yalnızca ikinci vuruş gerçekleştirerek dayanılmaz zarar vermeyi değil, düşmana her seviyede karşılık vermeyi ve tırmanmayı kontrol altına almayı hedeflemektedir.

Çinli yetkililer, askeri modernizasyon sürecini ve nükleer silahların etkinliğinin geliştirilmesini kendi nüfuz alanlarını korumak ve ulusal kalkınma sürecini devam ettirmek için gerekli görmektedir. Bu çerçevede Çin'in mevcut ulusal kalkınma sürecine uygun askeri ve nükleer doktrinler belirlemeye çalışmaktadırlar. Bu çaba özellikle Çin ile ABD arasındaki sorunların halli noktasında Çin'in politik yeteneğini arttırmaya yöneliktir. Diğer yandan Çin'e rakip olabilecek bölge devletleri olan Hindistan ve Japonya'nın bölgedeki dengeyi bozabilecek girişimlerde bulunmasını önlemek amacıyla Çin, konvansiyonel ve nükleer kapasitesini geliştirmeye çalışmaktadır. Bununla birlikte, bu duruşun saldırgan değil savunmacı bir kimliğe sahip olduğu ileri sürülebilir. Zira Soğuk Savaş sonrası dönemde Çin, uluslararası topluma daha fazla entegre olmuş ve uluslararası sistemin istikrarı kendi gelişimin temel unsurlarından biri olarak değerlendirilmiştir. Bu çerçevede ÇHC, 1996 yılında CTBT'yi imzalamış ve ertesi yıl Fransa ile birlikte nükleer silah denemelerinin yasaklanmasını öngören ortak bir deklarasyon yayınlamıştır. Bu bakımdan Çin'in nükleer doktrininin uluslararası istikrarı bozmaya yönelik olmadığı ileri sürülebilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- CHAPMAN, Bert, **Military Doctrine A Reference Handbook**, Praeger Press, California, 2009.
- FISHER Jr., Richard D., **China's Military Modernization Building for Regional and Global Reach**, Praeger Security International, New York, 2008.
- JIAN, Chen, **Mao's China and the Cold War**, The University of North Carolina Press, North Caroline, 2001.
- KARACA, Kutay, **Dünyadaki Yeni Güç Çin: Tek Kutuptan Çift Kutuba**, 2.bs., IQ Kültüre Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2004.
- LUTHI, Lorenz M., **The Sino-Soviet Split: Cold War in the Communist World**, Princeton University Press, New Jersey, 2008.
- MCMAHON, Robert J., **The Cold War: A Very Short Introduction**, The Oxford University Press, New York, 2003.
- MORGAN, Patrick M., **Deterrence Now**, Cambridge University Press, New York, 2003.
- POSEN, Barry R., **Sources of Military Doctrine France, Britain and Germany Between World Wars**, Cornell University Press, New York, 1984.
- POWEL, Robert, **Nuclear Deterrence Theory The Search for Credibility**, Cambridge University Press, New York, 1990.
- SÖNMEZOĞLU, Faruk, **Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi**, 5. bs., Der Kitapevi, İstanbul, 2012.

Makaleler

- CHALLENGEY, Brahma, "The India-Pakistan-China Strategic Triangle and the Role of Nuclear Weapons", *Proliferation Papers*, Winter 2002, s. 5-28.
- CHASE, Michael S., "Chinese Theater and Strategic Missile Force Modernization and Its Implications", *The Journal of Strategic Studies*, Cilt 32, No 1, February 2009, s. 67-114.
- CHRISTENSEN, Thomas J., "The Meaning of the Nuclear Evolution China's Strategic Modernization and US-China", *Journal of Strategic Studies*, Cilt 35, No 4, 2012, s. 447-487.
- HARRIS, William R., "Chinese Nuclear Doctrine The Decade Prior to Weapons Development (1945-1955)", *The China Quarterly*, No 21, January-March 1965, s. 87-95.
- HSIEH, Alice Langley, "China's Nuclear-Missile Programme Regional or Intercontinental", *The China Quarterly*, No 45, Jan.-Mar. 1971, s. 85-99.
- HUA, Hongxun, "China's Strategic Missile Programs Limited Aims Not "Limited Deterrence", *The Nonproliferation Review*, Winter 1998, s. 60-68.

HUTH, Pau, Bruce RUSSETT, "General Deterrence Between Enduring Rivals Testing Three Competing Models", *The American Political Science Review*, Cilt 87, No 1, March 1993, s. 61-73.

JOHNSTON, Alastair Iain, "China's New Old Thinking The Concept of Limited Deterrence", *International Security*, Cilt 20, No 3, Winter 1995-1996, s. 4-42.

LAWRENCE, Susan V., Michael F. MARTIN, "Understanding China's Political System", <https://www.fas.org/sgp/crs/row/R41007.pdf>, (Erişim tarihi 19.02.2015), s. 1-41.

LEWIS, Jeffrey G., "Chinese Nuclear Posture And Force Modernization", *The Nonproliferation Review*, Cilt 16, No 2, 2009, s. 197-209.

LEWIS, Jeffrey, "Chinese Views of Nuclear Weapons", *Adelphi Series*, Cilt 54, No. 446, 2014, s. 13-42.

LO, James, "Nuclear Deterrence in South Asia: Theory and Practice", *International Journal*, Cilt 58, No. 3, Summer 2003, s. 395-141.

MALIK, Mohan, "Nuclear Proliferation in Asia: The China Factor", *Australian Journal of International Affairs*, Cilt 53, No. 1, 1999, s. 31-41.

MINOR, Michael S., "China's Nuclear Development Program", *Asian Survey*, Cilt 16, No. 6, June 1976, s. 571-579.

MLM Revolutionary Study Group in the U.S., "Chinese Foreign Policy during the Maoist Era and its Lessons for Today", <http://www.marxists.org/history/erol/ncm-5/cpc-policy.pdf>, January 2007, (Erişim tarihi 15.10.2014).

NALEBUFF, Barry, "Minimal Nuclear Deterrence", *The Journal of Conflict Resolution*, Cilt 32, No. 3, Sep. 1988, s. 441-425.

PANDE, Savita, "Chinese nuclear doctrine", *Strategic Analysis*, Cilt 23, No. 23, 2000, s. 2011-2035.

PAUL, T.V., "Chinese-Pakistani nuclear/missile ties and balance of power politics", *The Nonproliferation Review*, Cilt 10, No. 2, 2003, s. 21-29.

RIQIANG, Wu, "Certainty of Uncertainty Nuclear Strategy with Chinese Characteristics", *Journal of Strategic Studies*, Cilt 36, No 4, 2013, s. 579-614.

SAGAN, Scott D., "Why Do States Build Nuclear Weapons Three Models in Search of a Bomb", *International Security*, Cilt 21, No 3, Winter 1996-1997, s. 54-86.

TAYLOR, Fravel M., Evan S. MEDEIROS, "China's Search for Assured Retaliation: The Evolution of Chinese Nuclear Strategy and Force Structure", *International Security*, Cilt 35, No. 2, 2011, s. 48-87.

WANG, Robert S., "China's Evolving Strategic Doctrines", *Asian Survey*, Cilt 24, No. 10, Oct. 1984, s. 1040-1055.

YANG, Jian, "China's Security Challenges: Priorities and Policy Implications", *The National Institute for Defense Studies (Tokyo-Japan)*,

http://www.nids.go.jp/english/publication/joint_research/series5/pdf/5-10.pdf, (Erişim tarihi 18.06.2015), s. 142-159.

ZHANG, Baohui, "The Modernization of Chinese Nuclear Forces and Its Impact on Sino-U.S. Relations", *Asian Affairs: An American Review*, Cilt 34, No. 2, 2007, s. 87-100.

ZHANG, Baohui, "The Taiwan Strait and the Future of China's No-First-Use Nuclear Policy", *Comparative Strategy*, Cilt 27, No. 2, 2008, s. 164-182.

ZHU, Mingquan, "The Evolution of China's Nuclear Nonproliferation Policy", *The Nonproliferation Review*, Winter 1997, s. 40-48.

İnternet Siteleri

"Actively Promoting International Arms Control And Disarmament", *China: Arms Control and Disarmament (1995)*, http://eng.mod.gov.cn/Database/WhitePapers/2004-12/28/content_4002692.htm (Erişim tarihi 19.02.2015).

AKÇADAĞ, Emine, "Doğu Çin Denizi'nde Gerginlik: Senkaku/Diaoyu Adaları Sorunu", 13.10.2014, <http://www.bilgesam.org/incele/130/-dogu-cin-denizi%E2%80%99nde-gerginlik--senkaku-diaoyu-adalari-sorunu/#.VYQHsBsVjIU>, (Erişim tarihi 18.06.2015).

"Arms Control and Disarmament, China's National Defense in 1998", <http://www.china.org.cn/e-white/5/5.5.htm#1>, (Erişim tarihi 19.02.2015).

"Building and Development of China's Armed Forces", *China's National Defense in 2015*, http://eng.mod.gov.cn/Database/WhitePapers/2015-05/26/content_4586713.htm, (Erişim tarihi 18.06.2015).

"Commentary: Japan's New Defense Bills Pose Threat To Regional Peace", *People's Daily*, 15.05.2015, <http://en.people.cn/n/2015/0515/c90780-8892851.html>, (Erişim tarihi 21.06.2015).

"Country vs. Country: China and United States Compared: Military Stats", <http://www.nationmaster.com/country-info/compare/China/United-States/Military>, (Erişim tarihi 18.06.2015).

"CTBT Treaty Text", <http://www.ctbto.org/the-treaty/treaty-text/>, (Erişim tarihi 19.02.2015).

DUJARRIC, Robert, "Assessing Japan's New Defense Policy Bills", *Diplomat*, 04.06.2015, <http://thediplomat.com/2015/06/assessing-japans-new-defense-policy-bills/>, (Erişim tarihi 21.06.2015).

KASIM, Kamer, "Güney Çin Denizi: Tehlikeli Sular", 01.03.2014, http://www.usak.org.tr/kose_yazilari_det.php?id=2252&cat=323#.VYQG1xsVjIU, (Erişim tarihi 18.06.2015).

National Defense Policy, *China's National Defense in 2000*, <http://www.china.org.cn/e-white/2000/20-3.htm>, (Erişim tarihi 19.02.2015).

“National Defense Policy”, *China's National Defense in 2006*, http://eng.mod.gov.cn/Database/WhitePapers/2007-01/15/content_4004364.htm (Erişim tarihi 19.02.2015).

“National Defense Policy”, *China's National Defense in 2008*, http://www.china.org.cn/government/whitepaper/2009-01/21/content_17162883.htm, (Erişim tarihi 18.06.2015).

“National Security Situation”, *China's National Defense in 2015*, (http://eng.mod.gov.cn/Database/WhitePapers/2015-05/26/content_4586688.htm, (Erişim tarihi 18.06.2015).

“Nuclear Testing Chronology”, <http://www.atomicarchive.com/Almanac/TestingChronology.shtml>, (Erişim tarihi 19.02.2015).

“Strategic Guideline of Active Defense”, *China's National Defense in 2015*, http://eng.mod.gov.cn/Database/WhitePapers/2015-05/26/content_4586711.htm, (Erişim tarihi 18.06.2015).

“The Second Artillery Force”, *China's National Defense in 2008*, http://eng.mod.gov.cn/Database/WhitePapers/2009-07/20/content_4005744.htm (Erişim tarihi 19.02.2015).

White paper outlines China's "active defense" strategy, *People's Daily*, 26.05.2015, <http://en.people.cn/n/2015/0526/c90786-8898060.html>, (Erişim tarihi: 18.06.2015)

ZHAO, Tong, “Strategic Warning and China’s Nuclear Posture”, *The Diplomat*, 28.05.2015, <http://thediplomat.com/2015/05/strategic-warning-and-chinas-nuclear-posture/>, (Erişim tarihi 18.06.2015).

Raporlar

“Armaments, Disarmament and International Security”, *SIPRI Yearbook* <http://www.sipri.org/yearbook/2014/files/SIPRIYBSummary14.pdf>, (Erişim tarihi 15.10.2014), s. 1-24.

CHASE, Michael S., Jeffrey ENGSTROM, Tai Ming CHEUNG, Kristen A. GUNNESS, , Scott Warren HAROLD, Susan PUSKA, Samuel K. BERKOWITZ, *China's Incomplete Military Transformation Assessing the Weaknesses of the People's Liberation Army (PLA)*, Rand Cooperation, 2015, http://www.uscc.gov/sites/default/files/Research/China's%20Incomplete%20Military%20Transformation_2.11.15.pdf, (Erişim tarihi 19.06.2015), s. 1-184.

CORDESMAN, Anthony H., “Chinese Strategy and Military Power in 2014 Chinese, Japanese, Korean, Taiwanese, and US Perspectives”, *CSIS*, http://csis.org/files/publication/141110_Cordesman_ChineseStratMilPower2014_Web.pdf, (Erişim tarihi 19.02.2015), s. 1-515.

“Military and Security Developments Involving the People’s Republic of China 2014”, *Department of Defence*, http://www.defense.gov/pubs/2014_DoD_China_Report.pdf, (Erişim tarihi 19.02.2015), s. 1-87.

“Military and Security Developments Involving the People’s Republic of China 2013”, *Department of Defence*, http://www.defense.gov/pubs/2013_china_report_final.pdf, (Erişim tarihi 19.02.2015), s. 1-83.

POLING, Gregory B., “The South China Sea in Focus Clarifying the Limits of Maritime Dispute”, *CSIS*, http://csis.org/files/publication/130717_Poling_SouthChinaSea_Web.pdf, (Erişim tarihi 15.06.2015), s. 1-29.

Summary

Nuclear weapons have been one of the most important issues in international politics since 1945. During the Cold War, the USA and the USSR dominated international politics by means of their massive nuclear arsenal, and both of them tried to determine optimal nuclear military strategies in order to coerce the other side. Other states in international politics were inclined to acquire nuclear weapons, and the number of nuclear weapon states has been increased since 1945.

The People’s Republic of China (PRC) conducted its first nuclear test in October, 1964. However, Chinese officials could not develop a coherent and exclusive nuclear military strategy until the midst of 1980s. The reason why China could not develop a coherent nuclear military strategy is that the state was adherent to ideological foreign policy goals, and that the military did not have enough experience and knowledge to create a coherent nuclear military strategy. After Mao’s death, the PRC has changed its foreign policy directions, and the effect of ideological goals on foreign policy has been gradually decreased since 1980s. For that reason, Chinese military officials formed feasible nuclear military strategies in order to secure China’s national interests.

This paper tries to analyze Chinese military strategy within the framework of limited deterrence outlined by Alastair Iain Johnston. Johnston claims that limited deterrence conceptualization was emerged in 1987. The concept is between maximum and minimum deterrence, and signifies that China is supposed to have a credible and effective nuclear arsenal and delivery system in order to win nuclear wars in all levels, and to control escalation.

Chinese national priorities and security initiatives have been officially published in White Papers in which Chinese nuclear stance has been detailed from 1995 to 2015. Chinese officials claim that China is adherent to no first-use policy. According to this policy, unless China is attacked by a nuclear weapon state, it does not use its nuclear weapons. In addition, China has a few nuclear weapons, and these nuclear weapons are primarily self-defensive. China aims to prevent a nuclear attack, and for that reason, it has a credible and effective nuclear capacity. In this framework, China has started a military modernization process since 1990s. This military modernization process includes land-based, air-based, sea-based and space-based capabilities. Today, China has the ability to conduct a nuclear counter-attack in all levels, and this capability is compatible with limited deterrence.

With its increasing capacity in terms of both conventional and nuclear weapons, China's bargaining power regarding its national security issues is inevitably increased. This situation could be claimed notably for Taiwanese issue. China has the ability to conduct a nuclear attack anywhere in the world. That's why it is not rational that the USA attempts to change the status quo in Taiwan since it is within the range of China's nuclear weapons. Also, China's increasing nuclear capacity enhances its influence on near abroad. This is especially significant in the East China Sea and the South China Sea. Finally, a nuclear China caused nuclearization in South Asia. After China conducted its first nuclear test in 1964, India accelerated nuclear activities, and successfully conducted a nuclear test in 1974. A nuclear India urged its one of the main rivals Pakistan to acquire nuclear weapons. China assisted Pakistan, and it conducted a nuclear test in 1998. China has created a nuclear-axis in South Asia. Its main policy in this area is to balance and contain India by assisting Pakistan to prevent India from changing the status quo in South Asia.